

poština plačana v gotovini.

Doj^{oljub}

Cena L 0.50

V Ljubljani 19. novemb

DANES
"Duh v
GOSPODARSTVU"
v gospodarski
prilogi

Leto 54 • Stev. 47

Večni gospodovalec

»Vse teče!« je zaklical pred 2500 leti neki grški modrijan. Hotel je reči, da vse razpada, izginja, se zopet prenavlja in obnavlja. Nič ni stalnega, nič gotovega, vse je bežno, začasno. Kakor nastane obroč, ki ga povzroči kamen na gladini mirujočega jezera, se razširi ter zopet izgine v gladini, tako se rodi in umira življenje. Nastane, se vzpne in se zopet izenači z neznano, vseobsegajočo neskončnostjo. Toda grški modrijan se je motil. Ne teče vse. Ne izginja vse. Ne razpada vse. Je nekaj stalnega, nespremenljivega, večnega. Je struga, po kateri teče, kar je spremenljivega. So neka tla, na katerih moremo stati brez strahu, da bi padli in izginili v neznane globine. Vidimo, da se sedaj bolj kakor kdaj uresničuje kratek izrek grškega modrijana: »Vse teče.« Ogromni veletok dogodkov vleče s seboj ves svet. Človek išče trdnih, nespremenljivih tal, pa jih ne najde. Ne najde jih? Pozabil je nanje. Znamenje, ki ga je Evropa častila in priznavala stoletja, je znamenje tiste stalnosti, ki jo vsi iščemo. Zdi se, da je prišel čas, ko bo Evropa zopet prešla na tista trdna tla, v katera so pred 1900 leti zabili znamenje večnega gospodovalca.

ZIVALI ZAJEDAVKE

Pred nedavnim smo brali o živalih, ki žive v sožitju z rastlinami ali drugimi živalimi. Danes pa si ogledamo drugo obliko skupnega življenja, ki pa ni tako poštena kot simbioza ali sožitje, ker sloni na izkoriščanju enega po drugem. Da postane kuka žival zajedavec ali parazit, je dovolj, da pozabi na svojo socialno dolžnost, dati bližnjemu kar mu gre in da misli samo nase. Takih primerov najdemo v človeškem življenju veliko. Recimo, ko kak gospodar samo izkorišča svojega delavca, na plačilo, ki bi mu ga moral dati, pa popolnoma pozabi. Če gospodar da delavcu kar mu gre, da more tudi on živeti, govorimo o simbiozi, o lepem sožitju, če mu pa odreka pravico do plačila za delo, pa o zajedavstvu. Tak gospodar živi na račun svojega hlapca. Prav tako bi bilo zajedavstvo, če bi hlapec pozabil na svojo dolžnost in bi ne hotel delati, prejemal bi pa plačo za delo, ki ga ni opravil.

V rastlinstvu in živalstvu najdemo takih primerov zelo veliko. Dale bi se pisati velike in obširne knjige o tem predmetu. Ko se je kdo oprijel zajedavstva, ne neha zepa, marveč se krčevito drži svoje žrtve, dokler ji ne izteka vsega življenja ali doteder ga ne pristijo posebne razmere, da zapusti svojega gosta. Parazit, zajedavec ne dela drugega, kakor le srka hrano, samo je. Zato izgubi organe za grbanje, za čut in čisto celo prebavila, ker sprejema vase že pripravljeno hrano. Zgodi se celo, da se telo zajedavca popolnoma spremeni in dobi povsem drugo obliko. Dobro razviti so le organi, ki mu služijo za oprijem in za izsesavanje. Pa še eno nagernje imajo zajedavci v sebi, in sicer prav močno nagnjenje pomnožiti čim bolj svoj zarod. Zakaj neki? Vzrok je v tem, ker so naš zajedavci v veliki nevarnosti, da ne pridejo tako lahko do gostitelja in se radi tega imogo zaroda uniči. Rastline in živali se namreč krčevito otepajo zajedavcev, mnogo jih uničijo podnebeje, druge živali, celo zajedavci imajo svoje zajedavce. Zato se zgodi, da med tisoč jajčec, ki jih vrže zajedavec v svet, morda eno samo pride do novega gostitelja, vsa ostala so obsojena v pogin.

Zajedavce bi mogli razdeliti v zunanje in notranje zajedavce. Oglejmo si nekatere zunanje zajedavce, to je take, ki škodujejo naravnosti človeku ali njegovemu gospodarstvu.

Med žuželkami poznamo precej zajedavcev. Za nekatere teh je značilno, da izgubljajo krila; drugi so zajedavci sami, zopet drugi pa samo prenašajo zajedavce. V splošnem bi mogli reči, da spadajo sem metulji vseh vrst, muhe, kobilice, uši, stence, bolhe, ki povzročajo človeku precejšnjo škodo bodisi na njegovem zdravju ali na njegovem gospodarstvu. Te živali izsesavajo kri človeku in živalim, ali pa srhajo rastlinam, ki jih človek goji, sok na njih tako uničujejo. Ta uničujoče delo opravljajo bodisi kot razvite živali ali kot ličinke. Zarijejo se v živali ali rastline in napravljajo škodo skozi vse leto. Razen tega prenašajo nekatere žuželke hude bolezni. Zgodi se, da zadolga tna sama vrsta teh živali, da uniči vse prideleke enega leta ali pa celo pokrajino.

Včasih moremo z žalostjo ugotoviti, kako nemudoma gre v nič ves pridelek sadnega drevja, vrta ali polja; vidimo, kako poginjajo živali, za katere smo se toliko trudili, vidimo izumirati cele vase, umirati ljudi, ki smo jih imeli za zdrave in krepke.

Oglejmo si najprej žuželke, ki pustijo naše gospodarstvo. Našeli bomo vaj nekatere škodljivce. Te živali napadajo vrtove in polja, sadno in gozdno drevje, pa ne le, da uničijo pridelek, marveč ga včasih tudi zastropijo. Kot n. pr. rastlinske uši in trna usica, ki povzročajo na drevju razne škodljive izrastke, ki imajo za posledico pogin rastline.

Na koreninah povzročajo škodo: ličinke rjavega hročča, poljske poljačice, trna uš, gosenice ozarne sovke, mravornji, druge so se vrgle na klate, ki jih uničujejo v veliki škodo gospodarstva; tako rjavi hrošč, rznji precl, kobilice, pretančarji, ričkarji, belini; druge planejo po cvetju, kot n. pr. različne muhe, ričkarji, ki ležejo jajčeca v cvet, ki radi tega zamre ali pa pridejo ličinke imenovitih žuželk v plod, ki radi tega ne dozore popolnoma ali pa ima slab okus.

(Nadaljevanje prih.)

Naročnikom in bralcem „Domoljuba“!

Četrta knjiga »Slovenčeve knjižnice«, znamenita zgodovinska povest

Podkrnoški gospod

ki jo je spisala znana pisateljica Dolores Vieser, je izšla. Stane le 5 — lir. Kupite jo! Dobite jo v vseh trafikah in knjigarnah in pa pri našem zastopniku v Vaši fari.

Tudi za deželane ni primernejšega branja, kakor so knjige »Slovenčeve knjižnice«. Za mal denar si vsak lahko oskrbi lepo knjižnico!

Kdor se obvezno naroči na vso zbirko »Slovenčeve knjižnice« lahko plačuje knjige vnaprej mesečno in bo zato dobil 25. knjige, ki popisuje življenje Eskimov in ki bo bogato ilustriрана

Veliki beli moik

zastonj!

Ta knjiga bo za vse tiste, ki niso obvezno naročeni na vso zbirko »Slovenčeve knjižnice« stala 20 — lir. **Redni naročniki »Slovenčeve knjižnice« jo bodo pa dobili za nagrado zastonj.**

Naročite se na »Slovenčeve knjižnice« pri našem zastopniku v Vaši fari ali pa direktno pri nas z dopisnico na naslov »Slovenčeva knjižnica«, Kopitarjeva 6, Ljubljana, na katero napišite: »Neodpovedljivo naročam vse knjige prvega letnika »Slovenčeve knjižnice« (24 knjig), katere bom plačeval mesečno vnaprej«. Naročilo podpisite in dodajte Vaš točen naslov. Po položnici pa pošlite po možnosti večjo vsoto ozir. najmanj 10 — lir, kar odgovarja mesečnemu predplačilu.

Samo še do 25. t. m. lahko naročite vso zbirko »Slovenčeve knjižnice«, zato ne odlašajte!

Vsak reden naročnik »Slov. knjižnice« lahko dobi tudi »Slovenčev koledar« za ugodnostno ceno 11 — lir, ko sicer za vse druge stane 20 — lir.

1. decembra bo izšla nova knjiga »Slovenčeve knjižnice«, ki bo najbolj primerno Miklavževo darilo, to so

„Pravljice“

naivečte češke pisateljice Božene Nemcove. — Prelepe »Pravljice« bodo najlepše branje v vsaki družini za stare in mlade.

Dobili jih boste v vseh trafikah in knjigarnah, pa tudi pri naših zastopnikih. Najbolje pa je, če naročite vso zbirko knjig!

Naročite »Slovenčev koledar« čimprej, le do 25. t. m. Imate še čas! Zastopniki pošljite seznam naročnikov koledarja pravočasno, najkasneje do 27. t. m. jih moramo imeti v rokah!

Pazite torej, da boste seznam naročnikov »Slovenčevega koledarja« resnično poslali že 25. t. m. iz Vašega kraja na naslov: **UPRAVA »SLOVENČEVEGA KOLEDARJA«, LJUBLJANA, Kopitarjeva ul. 6.**

JOŽE RAZOR

Nazaj več ne gremo

roman

»V Ferrol, kamor smo že brzojavili po oboroženo spremstvo. Tam je vojno pristanišče bele armade. Tovora se bomo znebili, takoj nato pa nadaljujemo pot v Severno Ameriko.«

Tovor, ki ga je parnik izločil v španski vojni luki Ferrolu, je bil res zelo dragocen in velik. Zastopniki bele armade, ki so na tem odseku že od začetka vstaje čvrsto držali oblast v svojih rokah, so z velikim veseljem prevzeli orožje; zlasti prve dni, ko se evropske velesile še niso vmešale v špansko državljansko vojno in še ni tekla reka orožja, tankov in letal, od vseh strani preko španske meje, je bila količina orožja predragocena. Poročnik Gabrier je dobil veliko priznanje, prav tako Grašič in Alvarez.

Medtem ko se je parnik mudil v pristanišču in odlagal tovor, je Grašič vodil sam s seboj težko borbo. Iz razgovorov z Alvarezom je spoznal, da se bijeta v Španiji krščanstvo in komunizem. Sklep, ki ga je naredil doma, da opusti dosedanj borbeni način življenja, je bil v teh dneh pozabjen. Razdalja in čas sta že zabrisala najhujše. Še pred dnevi je začel misliti na to, da bi se pridružil španskim narodnim vrstam. Vsa teža gneva, vse življenjsko razočaranje, ves obup, v katerega je padel po tolikih nesrečah, vse to se je zdaj usmerilo proti gibanju, v katerem je videl resnični in skoraj edini izvor vse svoje nesreče, proti komunizmu. Upal je, da bo kot vojaški zdravnik mogel vsaj nekaj koristiti tistim, ki so prevzeli lepo in plemenito nalogo, da branijo vero in civilizacijo pred navalom boljševizma. Vendar ga je od tega sklepa zadrževala ena stvar: prijateljstvo do mladega španskega časnika. Teško se mu je bilo ločiti od človeka, ki se mu je že v nekaj dneh skupnega bivanja tako priljubil.

Tem dvomom pa je naredilo konec povelje glavnega stana iz Salamanke. Alvarez je bil od vojaškega poveljstva poklican za izrednega vojnega poročevalca in takoj dodeljen armadi generala Yagueja, ki je s tujsko legijo ter z maroškimi domačinskimi četami prodiral po dolini reke Tajo proti Madridu. Ta kolona je imela nalogo, da od južne strani pritise na prestolnico ter spotoma osvobodijo branilce toledskega gradu Alkazarja, ki so že od začetka vstaje junaško kljubovali naskokom komunistov. Imela je tudi važno nalogo, da preseka na dvoje vse ozemlje, ki se je razprostiralo južno od Madrida in ki je bilo v rokah rdečih čet, obenem pa privede ojačenja nekaterim oddelkom španske falange, ki so se ponekod še vedno branili pred komunistično premočjo.

S tem ukazom se je Grašič odločil. Alvarez je bil njegovega sklepa vesel. Že čez nekaj dni sta odpotovala proti jugu, da poiščeta zvezo z oddelkom slavnega Yagueja.

Kraj, po katerih sta potovala, so bili sicer v oblasti generala Franca, toda po deželi je vendarle še vrela. Komunistične tolpe so še vedno uganjale nezasičena nasilja. Na lastne oči je gledal Grašič razsrte in požgane cerkve, na lastna ušesa slišal jok ljudi, ki so žalovali za ustreljenimi ali drugade poklanjeni svoji. Čim bolj sta se bližala Estremaduri, tem bolj so bili vidni znaki pustošenja.

»Značilno za ljudstvo je, da je bilo ponekod komunizmu zelo naklonjeno; silna komunistična propaganda ga je potegnila za seboj. Toda brž po nastopu komunistične revolucije je videlo, da je prevarano. Žal je bilo to spoznanje v velikem delu Španije prepozno. Kamor koli prodro sedaj čete generala Franca, povsod jih ljudstvo sprejema kot svoje odrešitelje.«

»In kaj misliš, bo uspelo četam generala Franca, da v kratkem priključijo vso Španijo nacionalistični vladi v Burgošu?«

»V začetku smo mislili, da se bo to zgodilo v teku nekaj dni ali vsaj nekaj tednov. Toda podcenjevali smo moč nasprotnika in njegovo divjo navdušenost. Sedaj pa se je položaj popolnoma spremenil. Španija je postala mednarodno pozorišče boja med različnimi velesilami, in s tem se bo borba podaljšala. Mi bi že Madrid osvobodili, če ne bi našega prodora ustavile fanatično navdušene mednarodne brigade, ki jih je komunistična inter-

nacionalna v naglici zbrala po Evropi in jih poslala v Španijo.«

Pot se je začela dvigati. Pred njima je ležalo pogorje Sierra de Peña, ki loči pokrajini Leon in Estremaduro. Avto je drvel po ozki vijugasti cesti, ki je v vedno ostrejših ovinkih lezla navzgor.

»Računajmo na vsak primer!« pravi Alvarez in pregleda avtomatsko pištolo. »Po tem gorovju se še vedno skrivajo močni komunistični oddelki, ki skušajo dobiti zvezo s četami, ki so utrjene na pogorju Sierra de Gredos in od tod zastavljajo pot prodirajoči armadi generala Yagueja.«

Ljudje so nezapljivo gledali nanju, ker so sumili, da sta morda rdeča špijona. Toda kakor hitro so spoznali, da sta na narodni strani, so ju prijazno pozdravljali in jima šli na roko. V Tamamesu, majhnem mestu sredi slikovite gorske pokrajine, sta dohitela pogrebni spreved. Očitno je bilo zbrano skoraj celo mestece okrog krste. Oba je nenavadno veliko število pogrebecev iznenadilo. Ustavila sta avto in zvedela, da pokopavajo župnika, ki so ga boljševiki pred dvajsetimi dnevi mučili in je zdaj po silnem trpljenju izdihnil. Moč, ki je to pripovedoval, je dejal, da je pri pogrebu mnogo ljudi, ki so bili navzoči pri mučenju župnika in niso niti s prstom mignili, da bi ga rešili iz rok boljševiške tolpe.

Grašič si tega ni mogel razlagati.

»Pozneje seveda so se jim oči odprle.« je pripovedoval moč, »in mesto Tamames, nekdanj boljševiško, je danes zelo krščansko. Toda treba je bilo župnikove krvi, da se je spreobrnilo. Župnika so mučili zverinsko, a on je prenašal trpljenje kakor svetnik. Zlonili so mu rebra, ga suvali s puškinimi kopti in ga končno postavili pred zid. Toda strelji iz pušk so ga le nekoliko ranili, pač pa je padel povečjujoči miličnik, zadet po nerodnosti. Župnik se je sklonil k njemu, ga vprašal, če želi odvezo, mu jo na pritriljen odgovor dal, se obrnil k miličnikom ter rekel: »Zdaj spet lahko streljate!« Miličniki so res streljali, toda strelji župnika niso ubili. Na pol mrtvega so ga pustili na morišču. Mesec dni se je župnik v hudih mukah boril s smrtjo in končno podlegel.«

Podoba župnika, ki svojemu morilcu da odvezo ter nato reče: »Sedaj spet lahko streljate!«, je Grašiča še dolgo spremljala.

»To so resnični junaki. Samo tisti tako umira, ki ima živo vero, mirno vest in trdno prepričanje, da bo po smrti deležen pravice in usmiljenja.«

»Španska duhovščina umira za svojo vero in za svoj narod. Če vsi odpovedo, duhovščina ne bo odpovedala. Če vsi zataje svojo narodnost in se vržejo v naročje boljševiške ljudske fronte, duhovščina tega ne bo nikdar storila. Večkrat v naši zgodovini se je zgodilo, da se je postavila na čelo naroda in izgnala tuja iz dežele. Danes so to nalogo prevzeli drugi, toda duhovščina je vendarle ohranila ljudstvo krščansko in narodno zavest. Le na tej podlagi je bila vstaja možna. Žal nam je le to, da ko bo iz te krvave borbe vstala zopet velika in svobodna Španija, ne bodo nje veličine in svobode mogli uživati svoji najzaslužnejši borci, ki so v tisočih prelili svojo kri na oltar vere in domovine.«

Alvarez je govoril v ognju, ves prežet od nestrpnega pričakovanja, kdaj bo prispela ura, ko bo tudi on lahko doprinesel svoje napore v dobro domovine. Grašič je občudoval njegovo veliko ljubezen do domovine. Večkrat spotoma je na tihem ponavljal zadnja leta svojega življenja in vselej si je moral priznati, da je pre malo storil za svojo domovino. Španci znajo vse drugače ljubiti domovino! Ob vzgladu mladega Španca je tudi v njegovini zagorela sveča ljubezni do domovine, obenem pa je vzljubil domovino prijatelja, ki je bila v usodnem trenutku toliko močna in pogumna, da je stopila na težko in nevarno pot državljanske vojne, da izloči iz svoje srede odpadništvo in gnilobo.

Avto je prevozil hriboviti predel in naglo hitel po dolini reke Alagona že v sami pokrajini Estremaduri, ki je od komunistov zelo trpela. Tu sta potnika zvedela za važno novico, da se je žetam generala Franca posrečilo zavzeti mesto Batadajoz ob portugalski meji (Nadaljevanje stedi.)

Odkod trdota jekla ??

Ali veš, kaj povzroča trdoto kovin? Ali si že kdaj mislil, kaj povzroča trdoto jekla in jeklenih zlitin? Najbrže še nikoli. Skoraj neverjetno se ti bo zdelo, da ogljik, torej tista prvina, ki je znana v kristalni obliki kot diamant, v nekristalni pa kot ogljik, povzroča trdost jekla. Če malo premisliš vso stvar, se ti ta navidezno nerazumljiva trditev ne bo zdela tako zamotana. Spomni se, da si zagotovo slišal pregovor: trd je kot kamen, in kateri izmed kamnov je najtrši? Dialant, torej prav kamen, sestavljen iz čistega ogljika. Sedaj, ko smo opozorili na ta dejstva, boš veliko lažje razumel vprašanje trdote v različnih kovinah.

Ogljik se kemično veže z železom, in sicer v razmerju 1:3. Trije atomi, t. j. najmanjši, kemično še obstoječi delci železa, se spoje z enim delcem ogljika v spojino, ki jo kemija imenuje cementit. Ime spojine — cementit X že samo pove in razkaže njeno vlogo v celotnem sestavu zlitine. Kot neke vrste cement se razleže po vsej kovini in s svojo trdoto poveča trdost kovine sploh. Toliko o trdoti kovin, zlasti pa jekla na splošno.

Oglejmo si sedaj še en izjemen primer, t. j. kaljenje.

Prav zagotovo veš, da tisti material, od katerega zahtevamo prav posebno trdnost, kalimo.

Kaj je kaljenje? Kaljenje imenujemo postopek, pri katerem zvišamo trdnost materiala na ta način, da material segrejemo na temperaturo okrog 800° C in ga nato hitro ohladimo v mrzli vodi, olju, zraku, slani vodi ali podobnem.

Kaj a to hitro ohladitvijo dosežemo?

Na videz ničesar posebnega; toda če ves proces zasledujemo pod mikroskopom, opazimo velike spremembe. Prvič: ogljik, ki je bil poprej izločen med posameznimi kristali železa, se je v njih raztopil in se pretvoril v že zgoraj omenjeni cementit. Drugič: cementit, ki je sorazmerno zelo groba spojina, je razpadel v finejše kristale martenzita, t. j. drobnejše, še trše zmerne kristale, ki trdost še bolj povečajo.

Sedaj nam ostaneta še dva širši javnosti manj poznana primera povečanja trdnosti kovin, in to: cementacija in nitracija.

Cementacija: Če segrevamo pri visokih temperaturah železo skupno s snovmi, ki rade oddajajo ogljik, in če je železo potrebne kemične sestave, začne to sprejemati ogljik in tvori se cementit; ta pa zopet na način, ki smo ga že opisali, deluje in izpopolnjuje svojo nalogo.

Če se ti je pokvarilo kolo, si prav gotovo opazil majhne kroglice iz kolesovega ležaja. Danes hočemo ustreči tvoji radovednosti in ti bomo razložili, zakaj so te kroglice tako trde, da, če n. pr. po njih udariš s kladivom, se sicer razbijejo, toda udarec se na kladivu pozna. Njihove izredne trdote ne povzroča že prej omenjeni ogljik, temveč njegov sodelavec — dušik. Ta pojav imenujemo nitracija. Nitracija je popolnoma enak proces kot cementacija, edino s to razliko, da železo segrevamo pri še višjih temperaturah in ne s snovmi, ki oddajajo dušik. Dušik pronikne v železo, se z njim veže v spojino, imenovano železov nitrid, in to povzroča trdoto kroglice, ležajev in podobnega.

Mož ni človek, dokler ga žena ne krsti.

Mož se meri od nosa gor.

Mož se od ušesa gor meri.

Mož se skriva v brado, ženska pa v ruto.

Moške roke so le moške, a ženska je ženska.

Možje se vežejo z jeziki, voli s štriki.

Kar je žena, to je mož, pravi svet! Ambrož.

Ne zaupaj možu, ki ne zna, kaj delati!

Ni vsak možki, ki klobuk nosi.

Pava lepša perje, ženo mož.

Petica — mož.

Pogaja se po cigansko, plača po možko.

Pohvala — možu poguba.

Pridnemu možu lakota le v hišo gleda, a v njo si ne upa.

Rajši hočem polegino žeti, kakor porednega moža vzeti.

Star mož piti kupi, mlad kožo lupi.

Ti si toliko mož, kolikor te krojač deta (samo po možki obleki).

Tobak za možke, pa kava za ženske, to je hišni mir; če tega ni pri hiši, pa je preprij.

Tudi modri možje včasih greše.

Kaj je NOVEGA

d Kalendar Družbe sv. Mohorja za leto 1942 je izšel. Poverjeniki naj ga dvignejo v knjigarni Družbe sv. Mohorja v Ljubljani na Miklošičevi cesti 18. vsaj do 25. novembra. Kdor ga do tega dne ne bo dvignil in nam ne bo sporočil, da ga bo sam prišel iskat, mu ga bomo poslali obenem s Finančarjem Gospodom Hudournikom. Pošiljkam bodo priložene tudi nove nabiralne pole, katerih naj poverjeniki ne prestra. Odbor.

d 900 letnico obstoja in 40 letnico, odkar so se vselili salezijanci, praznuje letos Rakovnik pri Ljubljani.

d Letošnja vsesvetska zbirka v Ljubljani je dala čistih 65.880 lir dohodkov. V štirih letih so zbrali Ljubljanci v označeni nameni nad 180.000 lir.

d Kam v razjetejmi kočnici? V današnjih zasih je treba vsako stvar, ki jo pridelamo ali pridobimo, dobro vrediti. To velja tudi za kočnice zakladnih kincev, ki se morajo, če so pravilno posušene in strojene, porabiti za usnje, kočnice starejših, v rimskih mesecih zakladnih kincev pa tudi za kravo. V Ljubljani in okolici se letno zakolje najmanj 25.000 kincev. Od tega števila pa je lanske leto dobila Zelenišarica splošna gospodarska zadruga, na kravo imenovana Žegova, v strojenje je približno 100 komadov. Če vzamemo, da so za sečni strojarji in nekateri sečni strojilji še trikrat več kočice, vendar gre letno okoli 20.000 kočice v izgubo. Zato bi bilo koristno, če bi se rejci bolj zanimali za to stvar. Delno lahko sami strojarji koče, za kar dobe navodila v knjigicah, še bolj koristno pa je, če se obrnejo na Žegovo, ki ima svojega mojstra za strojenje kuničjih kočic v usnje in kravo, za katerega ureja prvak primerno delavico Žegova stromi, da se tudi na tem polju mali gospodarji osamosvoje. Zato bo sprejemala kočice predvsem v strojenje na račun žnana, ki kočice prinese, in bo odkupovala le tiste kočice, ki jih člani ne nameravajo obdržati za svoje domače porabo. Odkupitvi cena pa seveda ni mogoče povedati naprej, ker so odvisne od cene, od kakovosti in velikosti kočice. Cene surovim posušenim kočicam se gibljejo od 5 do 12 in več lir za komad. Za strojenje pa se računa 4 do 8 lir za komad.

d Ker je nastopila občutno pomanjkanje mleka v Ljubljani, je izdal Prehranjevalni zavod mlekaricam navodila, po katerih bodo dobivali: dojenčki do 1 leta 1 liter dneвно, od 1. do 7. leta, dalje bolniki in vsi starejši nad 60 let po litra, otroci od 7. do 16. leta pa po četrt litra dneвно. Ostale količine bodo razdelili med druge pripravljence v mlekaricah.

d 280 gozila je sedaj v Ljubljani.

d Dve meseci, 20 letni delavec na ljubljanskem kolidorcu Ivan Leber je pri delu padel tako nesrečno, da si je prelomil glavo. — Po strojnem padcu je padel in si zlomil hrbec 30 letni delavec Miha Šeben in Ljubljane.

d Dvajsetski strojki na Hrvaškem so od avgusta 1941 do septembra 1941 zrasli za skoraj 115 odstotkov. Kaj pa pisbe!

d Častniški ter državni in samopravni uradniki na Hrvaškem se ne smejo ženiti brez predhodnega poveljavkega odpisa ministrskega dovoljenja, sicer izgube službo.

d Dom za 600 dijakov boje ugraditi hrvaške kulturne družbe »Napredok«.

d Mlepa misli domovinar je že petdeset let ključna hrvaškega naroda.

d Nova bolnišnica za dnevno obolenje je počela graditi ministrstvo za narodno zdravstvo za posestve Stančič pri Boljakuvcu.

d Prvotina. Prvotina hrvaškega ministrstva se združila občinam okoličin, da morajo občine same skrbeti za svoje strojne sile in jih ne smejo več pustiti, da bi proužili od kraja do kraja.

Trudniška polja. V Rihče vas in v St. Jernej. V obeh zadnji sse pozvedovali, a niso dognali nič gotovoga. Otrnilo se na podružnice Fante d'Uria v Ljubljani in movedite tudi štiklice sreča. — V. E. Rodine. Predlagane poljite.

h Trgatev v Dalmaciji. Letošnja trgatev v Dalmaciji je v glavnem končana, razen na otoku Visu in polotoku Pelješcu. Vinska trta je obrodila še precej dobro. V nekaterih krajih je bila sicer trgatev za 30 odstotkov slabša od lanske, vendar je pa še kljub temu Dalmacija pridelala letos okoli 650.000 hl vina. Od te količine odpade večina na kraje, ki so pod italijansko oblastjo. Trgovina s starim vinom je bila pred trgatevjo razmeroma slaba, ker je irvoz vina v inozemstvo skoraj docela odpadel. Starega vina ima Dalmacija še v zalogi okoli 250—300 vagonov. Cene staremu vinu so bile v Šibeniku pred trgatevjo: za črno 380—400, opolo 400—450, za belo pa 440—460 lir hektoliter. V ostalih dalmatinskih krajih je bilo staro vino nekoliko cenejše.

h Vesela novica. Zagrebška mestna občina je objavila v zagrebških dnevnikih, da bodo imeli v začetku decembra vsi Zagrebčani dovolj masti.

h 146 kinov, ki imajo prostora za 53.390 oseb, je na Hrvaškem.

h Nekotija iz dčkanov na zagrebškem vseučilišču se najnovejši zakonski odredbi ne bo več valil vseučiliški svet, marveč imenoval sam poglavnik. Njih poslovna doba bo trajala 2 leti.

h V neodvisni Hrvaški so do nadaljnjega še v veljavi 20 in 20-dinarški bankovci, kakor tudi kovanci po 50, 20 in 10 din ter vsi ostali drobiti.

h Kdo ima pravice do proforskoga nasledva. V smislu zadnje zakonske odredbe prosvetnega ministrstva imajo na Hrvaškem pravico do proforskoga nasledva samo tisti, ki so diplomirali na hrvaški univerzi v Zagrebu.

h Topovska granata je aprila meseca letos delno poškodovala tudi znamenito djakovsko katedralo, ki so jo te dni popravili. Stroški so znašali 20.000 kun.

DA TAKOJ KAROČITE

Najnujnejše!

SLOVENCEV KOLEDAR!

ZA VAS JE

s V osrčja Srbije, v kraljevskem in rasinskem okraju, je bilu 400 rojakov vseh poklicev in starosti. V Kruševcu živi nad 150 slovencev, v 17 okoliških občinah je po vaseh razdeljena več sto roditin. V rasinskem okraju je zdaj bilu 140 Slovencev, Prebivajo v Djanisa, Knoutku, Velikem Šiljevcu, Ribariki, Ribarski banji in Poslatih. Kolonija v rasinskem okraju se je zadnji čas še precej zredila, ker so mnogi našli zaposlitev ali pa zatočišče pri znanjih.

s Gospodinjski tečaj za begunsko dekleta je ustanovilo srbsko žensko društvo v Belgradu.

s Nova belgrajska železniška postaja gosteva. Oni dan se novo belgrajska železniška postaja izroči prometu. Novo postajno poslopje stoji na prostoru med prejšnjo železniško postajo in palačo pošte Belgard 2.

s Velika smučka skakalnica v Planici na Gorjskem je zgrajena tako, da bodo v bodoče mogli skakati do 120 m.

s Prva civilna poroka v St. Lenarti pri Veliki Nedelji je bila v začetku novembra. Poročila sta se kapec Franc Brumen in kivilja Marga Kokot.

"Slovenčeva knjižnica"

Za knjig je najlepša in najcenejša zbirka knjig izbrane vsebine. Vsaka knjiga stane le 5 lit. Karočite se na »Slovenčeva knjižnica« talni.

s 17.000 učencev je doslej obiskalo 400 tedajev nemščine na Sp. Štajerskem, kar je prvotnega zasluga štajerskega Heimabunda.

s Pri vodnik delih ob Dravi v lavantinski dolini je padel v Dravo in utonil 20 letni tesar Miklavc.

s V vinku je padel devetletni kmečki sin Anton Levitar in Križega in se pobil do smrti.

s Jastrebi so se v velikem številu začeli kazati v kroških gorah, kjer so napravili že mnogo škod: med divjadjo in ovcami.

ŠPORTNE DROBTINE

V Planici gradijo zimski stadion. Planica je znana po vsem svetu po svoji smučki skakalnici, ki je največja na svetu. Zgradil jo je ljubljanski inženir Stanko Bloudek. Ogromna skakalnica leži na severnem pobočju Ponce in je višja od ljubljanskega nebotičnika. Ko je skočil 1. 1936, prvi smučar na planski skakalnici čez 100 m daleč in globoko, ni bilo časopisa na svetu, ki ne bi poročal o tem znamenitem dogodku. Medtem ko so skakali na drugih smučkih skakalnicah le do 70 in 80 m, je omogočila odlična skakalnica v Planici celo vrsto skokov čez 100 m, najboljši med skakalci, Nemeč Göring, pa je letel celo 118 m daleč in postavil s tem planski in svetovni rekord.

iz Planice poročajo nemški listi, da bodo priredili tudi to rimo velike skakalne tekme. Ker prikačujejo velikega obiska, bodo zgradili do skakalnice novo cesto, prostor za gledalce pa boh velikopotezno preuredili. Doslej so izkopali 20.000 kubnih metrov zemlje, katero so nasuli okrog doskočišča in dobili tako naravne tribune za 10.000 gledalcev. Prostor pod skakalnico so preuredili tako, da bo lahko služil poletni tudi kot stadion za nogometne in lahkoatletске tekme. Ob skakalnem mostu bo 40 m visoka tribuna za sodnike in športne poročevalce. Na tribuni bo tudi posebna soba s telefonom, da bodo časnikarji pošiljali poročila o športnih senzacijah svojim časopisom izrom sveta kar s lica mesta. V Planici bodo implejali tudi nove proge za smuk in slalom, kjer se bodo vršile tekme najboljših smučarjev. Planski športni telesa, o katerem bomo tudi mi poročali, bo začetkom marca pribodnjega leta.

V Ljubljani se sestavili listo najboljših in najmočnejših slovenskih atletov. S te liste je razvidno, da imamo Slovenci tri atlete, ki se lahko merijo s najboljšimi na svetu. Imena teh atletov so: tekač na srednje proge Zmago Kolbe, metalec kladiva ml. Milan Štepišnik in metalec kopja Darko Marvar.

Na Bolgarskem so ustanovili Vavco leto in telesno vzgojo, ki bo imela rang univerze. Sprejemali bodo le one študente, ki bodo prestali posebno sprejemni izpit in lahke atletike, plavanja in telovadbe na ovojju. Po študijskem študiju in predstanih izpitih bodo postali absolventi profesorji telesne vzgoje.

Naravne kolezarjenja so vpeljali Amerikanci novo vrsto športa. To so drsalci na malih gugaljih koleških. Poročajo, da je novi šport zelo priljubljen zlasti v dolekih, kjer imajo dobre alfatirane ceste. Drsalci na koleških so veliko hitrejši od najboljših tekačev. Za dirke na 10 km potrebujejo le 15 minut. Kakor vidimo, je novi izum drsanje na koleških zelo praktično.

Dva smučarska zmagovalca sta padla v nedanji vojni. To sta Rudi Crana, olimpijski prvak v alpski kombinaciji, in funski smučar Ene Ožmorna, letošnji prvak v smučnem teku na 18 km.

Radio slušalke za športne gledalce so vpeljali na Japonskem. V deželi Vrhajajobega nast gojijo še od starega veka sem organino roborbo, za katere vlada med Japanci vsesplošno zanimanje. Pri tekmah se gledalci navdušujejo tako glasno in vneto, da pretrpajo sodnike in poročevalce. Na splošno želijo gledalcevo so vpeljali posebne radio slušalke, ki bodo omogočale poslušanje podrobnega poteka rokoborb najmočnejših moč.

Jeseničan Ažman je ponovno dokazal, da spada med najboljšje boksaerje v Srednji Evropi. Na zadnjem turnirju v Celovcu je prvmagel prvaka Vahode Marke Dowhana in si priložil pro mesto.

Prekinitev slovenskega nogometnega prvenstva. Glede na slabo vreme, ki onemogoča redni potek tekem na zelenem polju, je sklenila Slovenska nogometna zveza, da odliči vse tekme nogometne tekme na nedelje 16 t. m. O nadaljevanju prvenstvenih tekem — če bo vreme ugodno — bomo poročali pribodnjega.

Novi grobovi. V Ljubljani so umrli: žena pokovskega mojstra Rozalija Senitar roj. Rus, žena lastnika kavarne Tonceja Terenzija roj. Volk, soproga rvanilnika dr. Beleznic in p. Korvina Marija in Štombor roj. Babnik. Naj počivajo v miru!

Iz Tržaške in Goriške pokrajine

p Dve poroki. V Volčah pri Tolminu sta se poročila gdč. Ivanka Podreka iz znane Podreke družine in g. Fr. Perko, avtotransportni podjetnik iz Gorice. — Pri Sv. Luciji ob Soči sta se združila za življenjsko pot g. Julij Tratinik, sin veletrgovca, in gdč. Marija Marega iz ugledne županove družine. — Obema paroma obilo sreče!

p Vesela svatba. Iz Kobjeglave na Krasu smo zvedeli, da so tam obhajali veselo in zgledno svatbo. V sveti zakon sta stopila Marija Rehar in Anton Grmek. Oba sta bila člana Marijine družbe, ona deklishe, on fantovske. Družbenice in tovariši so jima priredili prav slovesno obceto. Ker je ženin tudi cerkveni pevec, mu je pevski zbor zapel pri vstopu v cerkev in potem pri sv. maši. Dekleta so pa svojo sovrstnico pri vstopu v cerkev sprejela z lepim nagovorom in ji izročile bogat šopek. Med sveto mašo je spregovoril tudi g. župnik Drašček, ki je poudaril važnost svetega zakona in izrazil svoje veselje, da poroči dva člana Marijine družbe, kar je za Kras izredna redkost. Pri svatovski gostiji je bilo prav zabavno in polno vedrega smeha, čeprav ni nič škripala harmonika, ki se mnogim zdi nujno potrebna.

p Svinjska kuga. »Slovenec« z dne 14. novembra 1941 je priobčil: Pred tedni smo poročali, kako občutno škodo prizadeva letos našim kmetom po Banjški planoti in Kanalskem okraju sploh še nepoznana svinjska bolezen, ki nosi na sebi vse znake nevarne kuge. Tudi iz drugih predelov dežele se čujejo žalostne vesti o tej bolezni, ki pobere mnogo prašičev. Iz Zg. Vipavske doline nam sedaj poročajo, da so tam zaradi te bolezni prepovedani vsi živinski sejmi. Pojavila se je že na Slapu, v Podzagi, v St. Vidu in tudi drugod. Številni kmetovalci so bili že hudo oškodovani.

p Davčna izterjevalnica zapustila Vipavo. Goriška »Cassa di Risparmio« (nekdanja Mont) — ima v naši pokrajini v zakupu pobiranje davkov. Zato ima v večjih središčih v podeželju svoje podružnice. Tako davčno izterjevalnica je imela tudi v Vipavi. Proti koncu minulega meseca je bila pa ukinjena. Mnogim je ta sprememba zelo neprijetna, ker bodo morali zaradi svojih davčnih obveznosti hoditi v precej oddaljeno Ajdovščino, nekateri so pa kar zadovoljni, ker se bodo davki vsak drugi mesec pobirali v Vipavi in v St. Vidu pri Vipavi.

p Kislo vreme. Ob koncu oktobra smo se kar nenadoma znašli v hudi zimi. Nanesto je snega, kakor ga ljudje ob tem času ne poznajo. Vsa dežela s Krasom vred je bila zasnežena in v nekaterih višinah po Cerkljanskem in v idrijskem okolišu ga je bilo meter visoko. Proti vzhodu ga je toliko nametalo, da so bile onemogočene avtobusne zveze iz Gorice skozi Postojno in Ljubljano in iz Gorice čez Goro v Idrijo. Samo najožji goriški okolici, Brdom in Spod. Krasu je še ostala prihranjena zimska odeja. V začetku novembra je pa pritisnil jug in z njim megleno, mokrotno vreme. Sneg je začel kopneti in se umikati na visoke vrhove. Sedaj nas že nekaj dni tlačí sivo zadelano obzore, preprečeno z nizkimi oblaki in vlago. Dnevi so brez sonca, noči temne; včasih dežuje, včasih pa samo prši, pravo kislo jesensko vreme. Vendar v marsičem ugodno, ker je pregelno prezgodnji sneg in številne nepravilike, ki so z njim v zvezi.

p Iz Belega pri Grabnem v Brdih. Pred nedolгим je umrla dobra mama našega cerkvenega ključarja. Pintarjeva mama je bila zelo blaga žena, usmiljenega srca za vse, ki so jo prosili kakršne koli pomoči. Bila pa je tudi globoko verná. Kljub precejšnji daljavi do farne cerkve je čisto do zadnjega nedeljo za nedeljo točno prihajala k sv. maši. Prav tako ni zamudila nobene sv. maše, tudi če je bil delavnik, v podružni nozenski cerkvi. Tudi za okrepčilo g. župniku je poskrbela. Vsa srečna je bila, ko je na Petrovo v svoji hiši lahko pogostila g. dekana iz Biljana, ki tudi v to podružnico točno prihaja praznovat cerkvenega patrona. Spremili smo jo k zadnjemu počitku na farno pokopališče ob udeležbi več duhov-

nikov in velike množice ljudstva, ki je prihi-telo iz vse sosese, da počasti spomin tako spoštovane krščanske matere.

p Prezgodnja zima. Iz Sp. Idrije poročajo: Za Vse svete in Vernih duš dan smo dobili kar preveč snega. Ze samo tu pri nas v dolini ga je bilo več kot 40 cm, višje v hribih pa celo čez meter. Nekaj nenavadnega za ta čas. Sneg je preprečil, da ljudje niso mogli grobov dragih rajnikih tako okrasiti, kakor so imeli navado druga leta. Upamo, da so bolj toploti molili in bolj z duhovnimi šopki krasili. — Mnogim je zametlo zelje, repo, sploh kuhó, ki so jo imeli še zunaj. Če sneg ne skopni, bomo morali prašiče poklati. Mnogi tudi nimajo še potrebne stelje in drv. Pa drva, pravijo, se bodo še dobila, ker en konec večkrat gleda izpod snega, za drugo bo bolj težko. Vendar pričakujemo, da bo sneg še odlezel. Saj je že začelo deževati.

p Poizkuse z novim gradbenim materialom. v katerem zelo odporno steklo nadomešča železo, so naredili v Italiji.

p Orgle so obnovili v baziliki sv. Justa v Trstu. Izvedli so splošno čiščenje in napravili novo napravo za crescendo.

p Zlato poroko sta obhajala v kapeli tržaške mestne ubožnice 79 letni Franc Marc in 76 let stara Ivana Marčeva.

p Nagrade za iskanje in izkopavanje rudnin. Ker so potrebe po surovinah vedno večje, je vlada že pred časom razpisala visoke nagrade za lastnike rudolodnih dovoljenj, ki bi bili pripravljeni začeti s poskusnimi izkopavanji. Nagrade znašajo od 10 do 50 tisoč lir. V celoti je vlada določila v te namene znesek pet milijonov lir.

p Racioniranje stročnic, krompirja, jaje in mleka ter sira v Italiji. Z veljavnostjo od 1. novembra bo razdeljena v Kraljevini nova živilska karta, ki bo omogočala nakup stročnic, krompirja, jaje, mleka in sira. Nova karta bo v štirih vrstah, za otroke do 3 let, za dečke in deklice od 3 do 18 let, za odrasle od 18 do 65 let. Karte se bodo ločile po barvah. Odrezkov bo imela vsaka karta 228 z arabskimi števkami, naraščilni listi pa bodo nosili 45 rimskih števk. Te karte se v kraljevini že razdeljujejo. Za nakup stročnic bo služil bon št. 1, za krompir boni od 10—18, za jajca od 22—25, sir od 34—37 in mleko od 76—106.

p Med spanjem je umrla. V Oseku na Vipavskem so 5. novembra jutraj našli mrtvo v njeni postelji 73 letno Frančiško Toplikar, sestro bivšega oseškega župana. Pokojnica je skoraj vse svoje življenje službovala kot priznana kuharica v raznih odličnih goriških družinah. Na stara leta se je vrnila k bratu na rodni dom in je tu v miru in pobožnosti prebila zadnja leta. Bila je poštena, dobrosrčna žena, ki je imela blago srce za reveže in cerkev. Pokopali so jo ob številni udeležbi vse duhovnije, ki jo je spoštovali. Večni mir njeni duši! Preostalim toplo sožalje!

p Požar upepelil kmečko hišo. V noči od 4. na 5. november je izbruhnil na Vratih pri Čepovanu velik požar. Posestnici Luciji Bratuž je zgorela njena hiša. Skoda je velika. Pri gašenju so se požrtvovalno trudili sosedje in rešili pohištvo in obleko. Sreča v nesreči je bila, da je bilo okrog 70 cm snega. Velika nevarnost je namreč bila, da bi se ogenj razširil na hlev. Ker je pa streho pokrival debeli sneg, je bila nevarnost lahko preprečena. Gasit so prihiteli tudi čepovanski gasilci. Na kraj nesreče so dospeli precej pozno. Zaradi visokega snega je bilo težko dobiti vozno živino za brizgalno. Morali so šele iskati konje. Zopet se je zelo očitno pokazala potreba, da bi čepovanski gasilci dobili motorno brizgalno, ki jim je bila že ponovno obljubljena. V hribovitem čepovanskem okraju, kjer snega nobeno zimo ne manjka, bi bila motorna brizgalna neobhodno potrebna, kajti v visokem snegu jo je skoraj nemogoče prevažati z živino.

Ali si se že naročil na najboljše tednik »Domoljub«?

Nekaj zanimivosti

Od delavca do umetnika. Najslavnejši pevec so začenjali svojo slavno pot kot navadni ročni delavci. V mladosti ni nihče slutil, da bo postal slaven mož, saj ni imel nikakih bož za seboj. Pomni- elimo samo na slovitega italijanskega pevca Caruzo, ki je bil v svoji mladosti zidarski pomočnik, a ga je neki glasbeni profesor »odkril«. Bilo mu je takrat 22 let, a v 30. letu je umrl. Njegov impresarij je postal večkratni milijonar, a Caruzo sam je zapustil svoji hčerki 10 milijonov lir. — Šaljapin je bil nekoč nosač na obali Neve v Petrogradu. Profesor Jerov se je nekoč sprejel na predmestju ruske prestolnice in slišal iz krmne prelep bariton pijanega delavca. Jerov je vzel v šolo Šaljapina — in nekdanji obalni nosač je postal čez noč eden najznamenitejših pevcev in milijonar.

Zanimiv poizkus. V ranih jutrih zablížš rosa po travi, listih in drugod v tisoč biserih, ko sonce posije na njo. Rosa nastaja valed ohlajenja zračne vlage in se kaže ob raznih predmetih zgoščevali v kapljice. Množina kapljic, ki se na posameznih stvareh nabira, pa ni povsod enaka, ampak se zelo ravna po barvi dotičnega predmeta. Zelo se rosa nabira na zeleni barvi, zato so včasih jutraj listi dreveja i. dr. tako zelo rosní. Še bolj se rosa nabira na rumeni barvi, ki postane še bolj mokra. Na rdeči in črni barvi pa se rosa kaj malo nabira in ostaneta skoraj suhi. — Poborjav primerne deščice z različni barvami, a vsako samo z eno. Položi jih preko noči na prosto. Zjutraj zgodaj pa poglej in začudiš se boš, kako različno rosne so.

Grška reka Avias teče v svojem spodnjem delu šest ur na dan navzdol, šest ur navzgor, vsak trinajsti dan pa stoji. Temu je vzrok spreminjaljoča se gladina Egejskega morja, kamor se izliva imenovana reka.

Od kod imamo pomaranče? Največji pomarančni vrtovi v Indiji so bili starim evropskim narodom neznaní. Pomaranče so prišle po Arabih ali po križarjih v Evropo. Iz Indije so jih prinesli leta 912 v Perzijo. Tam so jih imenovali »Nareng«. Že v Zahodni Aziji je pomaranča izgubila mnogo svoje žive barve in sladkega vonja. Pri selitvi v Evropo je še bolj obledela. Kljub temu so jo v Franciji krstili za oranžo, hoteli s tem označiti njeno zlatorumeno barvo Or namreč pomeni v francoščini zlato.

Tikov les — najboljši les. Tikov les slovi po vsem svetu zaradi svojih izrednih lastnosti in vsestranske uporabnosti. Še mnogo bolj je uporaben kakor naša smreka, trpežen pa neprimerno bolj. Tikov les raste v indijskih pragozdovih, drevo samo pa je visoko do petdeset metrov. Njegovo deblo je ravno in gladko kakor sveča in šela visoko gori, trideset in več metrov nad koreninami, se

NAROCITE „SLOVENČEVO KNJIŽNICO“ TAKO JI

prilne nerazsežna krošnja — a tudi od tod dalje do vrha ostane deblo večinoma krasno ravno. Tikovo drevo je tudi zelo lepo, ko cvete, in zanimivo je, ker ima skoraj en meter dolge liste. — Tikov les ima izredne lastnosti: V vodi je najbolj trpežen. Ko drugi les že davno strohni, on še vztraja. Zato je najboljši za gradnjo ladij. V toplih južnih morjih, kjer noben drug les ne vzdrži, delajo iz njega morske pomole, kjer pristajajo ladje. Pa se ne upira samo vodi, ampak tudi ogenj se ga ne prime rad! Še trohnoba se ga čudno ogiba! V Indiji so našli že do dva tisoč let stare kose tikove lesa, ki so bili še vedno zdravi in trdni. Tudi bele mravlje, ki požrejo vse, kar ni iz kovine — in uničujejo tudi lesene zgradbe — tikovemu drevesu ne store ničesar.

Najstarejše stenice igrišče se nahaja pri Hampton Court palači v Londonu. Zgraditi ga je dal še kralj Henrik VIII. leta 1530.

Avtomobilske tovarne Laurin in Klement v Mladí Boleslavi se ponašajo z letno proizvodnjo od 10.000 do 30.000 avtomobilov vseh vrst.

Francoski igralec Saša Guitry

Je nekoč obdeval v novi, zelo dragi gostilni. Ko so mu predložili slani ražban, je večer pokloniti gospodarja. Predstavil se mu je za njegovega poklonnega tovariša in se mu je priklonil zaradi visokih cen. Nato mu je restavrateur skot poklonnemu kolegu odbil 25 odstotkov. Guitry je previdno zamažal svoje ime in je imel toliko drznosti, da se je dal od restavrateurja spremiti do vrat. Na pragu pa je restavrateur vendarle spravil iz sebe besedo. Vprašal je gosta, katere restavracijo prav za prav ima. Guitry mu je odgovoril: »Naj jaz nimam nobene restavracije? — »Pa ste dejali, da ste moj poklonni kolega? se je budil restavrateur. — »Da,« je povedal Guitry, »jaz sem namreč razbojnik kakor vi!«

Lač ni ogenj

Na godovni dan kardinala Hobenlobe je zredal kmeturj prišel v spalnico komornik in mu priklonil svečilo. Obenem je rekvenemu knezu basiral: »Eminenca, napravil sem vam pomorsko kuh, naj vam Bog pripravi vedno!« Kardinalu je bila besedica všeč in je daroval komorniku reklin. To je slišal kardinalov sluga in se je hotel go-spodu enako prikupiti. Ko mu je zakuril peč, je dejal: »Eminenca, napravil sem vam pomorski ogenj, naj vam Bog pripravi vednoga.« Ni znano, da-li je bil tudi sluga obdarovan.

Prepričala se je

Angliška kraljica Viktorija je bila kot predoknoslednica pod stroгим nadzorstvom vojvodinje Northumberlandske, ki je med drugim prevedala taj in bitanje »Timesa« kot krodljivo. Ko se Viktorija kronala za kraljico, je bila nje prva brnja, da ji prinesejo tako taj in »Times«. Želelo se ji seveda upošliti, na kar je kraljica taj in basnik odročila in dejala z nasmevanjem: »Ho-tela sem se prepričati, da-li res vladam.«

Leg. opek. »Kaj, tak se trudiš priti v šola, James, normal in nepošten!« Takoj se ni poteni domet, umazanec je pogajal učitelj maloga le-tuza. Prihodnjega dne se prišel v šola skrajni vo-tičeni — umazan in nepošten!

Škotska. Šola je prišel v njeg mesto in najel sobo v hotelu. En sluga v sobi in pogleda sluzni okno, vidi, da stoji na drugi strani, misle opekter s saplom, na katerem je tra in tudi hij je ustavi svoje krogne ure.

Rokovč • laganja. Nekd Amerikaner je pol-povedoval, kako hudo vročino se imeli v Ameriki. »Pri nas je bilo tako vroče, da so se mlčan knia osomdila.« Pa ga zavrne leec: »Te ni le-ni! Pri nas smo morali lani kokos, krmilo s le-oon, drugobe bi nam bile nesie kuhata jeta.«

Legu poretja. Sdravniki: »Se vam bo dila-pokler vredenega, vamite rajši jabolark Brnar.« »Kako se?« Dargot jabolka na dan naj posmri!«

Od vbertj. Učitelj kroga Miha: »Ti si mi pravi, umazanec. Se sedaj se ti vidi na ustih, kaj ste opolnje jufnali.« Miha: »Kaj pa, gospod uč-itelj?« Učitelj: »Nobolnje Strukije!« Miha: »Ni res, si smo imeli vbertj.«

Vesnagrost. Silbernika je prišlo na tibo, da je hranilnica, v kateri je imel vsakone svoje pri-krinke, ustavila zaplajila. Takoj se je podni v mesto in poslal Njagutnika. »Naj bohem drigniti svoj denar,« je dejal Silbernik. Njagutnik: »Tajni ga dobite. Ali hočete v svetra ali hantovnik?« Silbernik: »Ni, če je pa tako, da imate denar, ga bodem drigniti, ampak, če nimate denarja, potem ga pa morate dati.«

2 Diplomirani agronomi, absolventi srednjih kmetijskih šol in absolventi nižjih kmetijskih šol, ki bi brželi tako je je za-povodilo (večinoma na 2 do 3 mesec; v kmet-skem okraju) pod zelo ugodnimi pogoji, naj se takoj obrnejo na Kmetijsko zbornico za pojavnice. — Kmetijska zbornica, Ljub-ljuna, Gosposvetska c. 24.

Pol milijona kilometrov je prehodil 82 letni podobrski pismonoša Benvenuto Valentini v bližini Trenta.

V testamjstonski jadrnici hoče iz pristanišča v portugalski Lizboni prepluti Atlantski ocean švicarski državljan H. D. Meiss Teufen.

Argentina ne more najti odjemalcev za svoje rakete žita, ki okroglo znašajo: 85 milijonov stonov koruze, 28 milijonov stoletov pšenice in 8 milijonov stonov semenskega lana. Zaradi vojne je namreč izvoz zaostal.

Pojavila se je rveada, ki je 1200 krat večja od solnce, so ugotovili rveadoznaneci.

Nemške tovarne so začele izdelovati fotografske aparate, ki omogočajo slikanje 1000 slik v sekundi.

Dve hudi eksploziji sta uničili v Mehiki petrolejske naprave, last družbe »Eagle Oil Company«.

Dva do dva in pol milij. ki vina bo letos pridela Madžarska: trikrat več od lanskega pridelka.

Parvojne uspehe s repjanjem proti rumeni mralci je nedavno dosegel Pasteurjev zavod v afrškem Dakarju.

Nevarne naležljive bolezni, stroške paralize, prenašajo muhe, sta dognala te dni dva ameriška zdravnik.

Vse letine riža v pokrajini okrog Sanghaja so uničile kotilnice. 200.000 ljudem grozi lakota. Gurska vas Gressari v Nemčiji ima polovico prebivalcev otrok do 14 leta. Nekatere družine imajo po 15 do 19 otrok.

2000 lina posejduje v Ameriki premoženje, ki je vredno več kot en milijon dolarjev. Najbogatejša lina okrog 200 milijonov.

V Parizu je usrl znani posatelj kriminalnih romanov 75 letni Maurice Leblanc. Nekaj njegovih romanov je prevedenih tudi v slovenščino.

Bruhati je začel mlati vulkan Smercey na otoku Nišonemski Vzhodne Indije. Nekaj naselij je že uničil.

Dognali so: Človek, ki ima na glavi 50.000 las, bi mogel nositi s težjo 2 milijonov gramov ali 9000 kg teže. En las nese približno 180 gramov.

Zaradi infirmitence je obdeli madžarski repent Hinczy.

Na 29 odstotkov so rvišali plače svojim udeležencem založniki turškega časopisa.

Kot se bo hotel poročiti v Nemčiji, bo moral prej upravičiti zdravniški pregled.

Nagrobnji slup na svetu je 650 m visoki Tupile v afškem Natalu, so upogovili strokovnjaki.

Ke so pregledovali jume, ki so jih izkopale nemški bombe, so našli v Londonu na sledo-ve zidat in rimske dobe.

Velike število človeških žrtvi in ogromno gmotno škodo je povzročil te dni potres na otoku Luzonu na Filipinih.

Dne 5. novembra je govoril papež po radia filiskim vernikom, kjer se je začel narodni evharistični kongres.

Naj ne bo

Vaše knjižnice brez knjig SLOVENCEVE KNJIŽNICE, ki jih bo v prvem letu 24, na skupno je 120 lit.

Ker se je pri filmski predstavi prevel smejal, je umrl neki mol v Aalborgu na Danskem.

Nov vitamin, velike važnosti za Slovence, švicale in rastlinsko življenje, je pridobil in špinatelj profesor Roger Williams v vrsoblička v ameriškem Teksasu.

Nadni za železnico Tokio-Berlin pripravlja »Zvezna za proučevanje načrtov železniške pro-je skzi osrednje Angije.

Po petih letih je te dni zopet občevalo na malen kanarskem otoku Hincro.

905.000 strojev različev so pridolali v pretek-lem letu v Italiji.

ČLOVEK IN ZDRAVJE

Zobje in revmatizem

Revmatična obolenja sklepov in mišic imajo lahko različne vzroke. Med vzroki teh obolenj so tudi nezdravi zobje. Zaradi raznih bolezni nastajajo v koreninah bakterije in njihovih produkti, tako zvani toksini, pridejo v kri, kjer povzročajo v sklepih in mišicah revmatične infekcije, pa tudi druge bolezni. Tudi v mlečnih otroških zobeh se lahko taka infektivna ležišča, pri odraslih ljudeh so pa vedno mnogo nevarnejša.

Bolezen preprečimo z odstranitvijo infektiv-skega ležišča, torej z lečenjem korenin. v akut-njih primerih z odstranitvijo zoba. Ekstrakcija in izprisanje infektivskega ležišča je vedno naj-zanesljivejše sredstvo. Pri zdravljenju lečenju je često treba ležati revmatičnemu človeku zobovje, če hočemo lečenje uspešno dovršiti. Iz tega je razvidno, da je temeljito lečenje zob in stalna kontrola ne samo najboljšje sredstvo za obrambo zdravih zob, temveč da so često omejuje tudi raz-vroj revmatičnih bolezni.

Lastna kri — zdravilo

Po prenosih krvi so opazili zdravniki pri operiranih bolnikih često obisto evločno razpo-loženje, nekakšen občutek vselega razburjenja, kakor se javlja pri ljudeh, ki zavirajo mamiha, po zaviravanju mamihi. Zato je začelo zdravnike zanimati, kako bi učinkovale vzbiravanje krvi pri melanholičkih. Takine poskuse terapevtskega značaja so začeli delati na dunajski psihiatrično-nevrološki kliniki.

Ker lastna kri posebno dobro vpliva na po-življenje Evrov, so začeli melanholičkom odvzemati njih lastno kri ter jim jo vbriravajo v lile. Po-kazalo se je, da izvaja ta postopek najboljše učinke.

Z enako dobrimi uspehi zdravijo na dunajski psihiatrični kliniki melanholičko s novom zdravilom, ki pospešuje delovanje jeter. Ze v starih časih domnevana rveza med melanholičnimi obolenji in delovanjem jeter ter bolja se je namreč pri po-kuših v novejšem času nepot potrdila. Pri po-lovci na ta način zdravljenih bolnikov so zdravniki lahko upotutili objektivno in subjektivno izbolj-šanje zdravstvenega stanja. Se več. Bolniki, ki jih je močno preganjal strah, so se tako popravili, da so jih lahko brez ovir odpustili iz zavoda.

Vsakdanje življenje je ševčikah. Francoski statistiki so izračunali, da človek v svojem življenju poprečno 5000 noči spi, 6500 dni dela, 80 dni hodi, 4000 dni se zabava, 1500 dni je in 40 dni piče. 500 dni pa je bolan. V vsem življenju poje 17.000 funtov kruha, 16.000 funtov mesa, 400 funtov zelenjave, jajec in rib in popije 2000 vedel vode, piva, vina, čaja in kave. Ta izračunani po-vprečni je seveda — mešan.

Pradščina osivitev. Vzroki pradžine osi-vitve, ki je večinoma trajna, še niso znani in so gotovo v rvezi z življenjem celotnega orga-nizma, zlasti pa v živčnem sestavu. Dufevsi vplivi jo lahko pospešujejo. Vedno pa mora biti vmes tudi neko podedovano nagnjenje. Švečji lasje, spotečta najprej ob sencih in za temena, dobivajo manj barvila in vsebujejo več zraka nego obilajni lasje. — Osivitev se zgodi obilajno hitro in so pri nekem bolniku s pijansko blaznostjo, kakor tudi v drugih pri-merih opazovali, da so mu lasje osiveli v eni sami noči. Dr. Ruhemann iz Berlina trdi, da je sivljenje vsaj za odaj neodstranjljivo in si prizadebi pomagati edino tako, da si lasje po-barva ali pa da se z obvezanjem z Röntgeno-vimi žarki pospeši nora rast barvanih las, pri čemer se osiveli izpolijo.

V nekakih zdraviliških za pitence so v prejšnjih časih poskušali pivcem sagnusni alkohol na la-nah. da so jim pivo ali laganje mešali tudi v jedi, posebno v kruh...

Pri trbušnem leparju se dade že nekoliko dni pred pojavom bolezenskega znaka in v prvih dneh vročine ugotoviti poudarjeniji bolni in krvi. Iz krvi jih je mogoče spraviti v cevko z govilim kolben in jih tako rediti.

Dolje počna medicina le kakšnih pedeset neopredno dokazanih primerov prirojenega ješika.

Na kri- do osmerarjen izleta aguhimo lahko tri do štiri litre vode v podobni poča.

RADO MURNIK
Matajev Matija
VESELA NOVELA

>Nič ni kaj prijazen, ne,« je pritrjeval Mataj. >Ali pa ni dobre volje danes? Morda ga pa bole zobje? Star je že.<

>Oh, Matajev, saj so bili tvoj oča še dosti starejši, pa so bili ves drugačen. Radi so se kaj pomenili s človekom. Kakor sem menda že rekel, dober možak so bili in pa moder, moder! Poleti so zmerom narobe sedeli na klopec pred hišo, tako da so ti gledali v zid. Zato jih pa tudi skoraj nikoli niso opikali sitni komarji, ker si je mislila mrčes: Ta človek ima tako kosmat obraz, da mu ne moremo do živga! Tako so znali stari Martin gcljufati nadležne živorce in se jim smejali, pa saj so se jim lahko! Ako jih je pa včasih vendarje oklal kakšen star, izkušen komarec, ga pa tudi niso preganjali ali celo morili, ampak prizanesli so mu, rekoč: Kako bi le mogel biti tako nečloveški, da bi stregel po življenju bitju, ki se po njegovih žilah pretaka moja krič!

»Rad sem pil surova jajca...«

>Res je, smilila se jim je vsaka muha,« mu je pritegnil Mataj. >Nekoč smo imeli kodravega psa, ki je bil prav rad na gorkem. Ono leto je pa norela grozno huda zima že o svetem Miklavžu. Pa so dejali: Naš kodran še zmrazne v tem strupenem mrazu, toliko prezeba siromak. Pa so pripeneč reveža in ga lepo čedno ostrigli do kože. Zdaj, so dejali, zdaj si bo mislil pes, da je poleti in nič več ga ne bo zeblo tako hudo, he, he! In le, Kodranček nam res ni zmrazil, četudi je bilo tako mraz, da je vse pokalo. Zlezal je skrivaj v peč, ki smo jo kurili iz veže, pa se je tam zadušil na gorkem, ko smo bili mi v Zaplani pri maši.<

>O, prekanjen je bil Martin — malo takih celo na Telesbanovem! In močan je bil mož, da bi ga trije drugi komaj porinili iz gostilnice.<

>Kaj pa, ali matere moje pa ne boš hvalil kar nič, Andraž?<

>Kako jih ne bi?« je kliknil Hudopisak. >Odkar nosim hlače, še izlepa nisem videl prijaznejše žene. Ko sem še pastirčeval, sem rad pil sirova jajca, da sem imel potlej gladkejšo grlo in da sem lepše prepeval na paši. Jemat sem jih hodil včas tudi k vam, Bog mi odpusti te grehke, saj jajec je bilo takrat po osem in še več za groš. O, takrat so bili še časi, Matijše, takrat, zdaj pa o ni vse skupaj nič. No, kmalu po Veliki noči so me pa zalotili vaša mati, ko sem jo hotel popihati a ukradeno robo. Strašno so bili ženi nam! Zažugali so mi: Čakaj, ti debor, ti nemarni, potrem ti vse kosti! Jaz pa čez plot! Prebito so me obrenkali, poslušal sem jih za ograjo. Silili pa niso nič za mano in mi tudi niso skrivili nobenega lasu na glavi. Samo načeto velikonočno svinjsko kračo so mi zagnali skozi okno na hrbet, ko sem se obrnil, da bi unesel šila in kopita in naplenjena jajca. Hvaležno sem pobral še gnjat. Prenoeto je bila dobra! Preskrbljen sem bil dva, tri dni s kosilom in z večerjo. Vse žive dni bom pomnil to, in če bi čakal Metuzaleмова letala

>Verjamem ti, Andraž! Naša mati so bili nagle jeze, pa le redkokdaj. Vama so včasih tudi zadegali poleno ali kar jim je bilo pač pri rokah.<

>Rekli so mi večkrat: Andraž, Andraž! Ti boš bogat, ko bo pes rogati! In uganili so, prerokovali so mi živo resnico. Zdaj mi pa le spet na toči, da ga zvrnem kozarec v spomin tvojega očeta! Potlej izpujem pa še enega v spomin tvoje matere, zakaj oba sem imel enako rad in zameriti se ne bi hotel nobenemu.<

Mataj je ustregel takoj beračevi želji in mu pomagal piti tudi sam.

>Kako se pa že kaj imaš, Andraž?« je vprašal po kratkem molku.

>E, slaba mi prede, slaba, ljubi Matijče! Je tožil Hudopisak in vkekel goste obrvi skupaj. >Ko so živeli moji starši, Bog jima daž luč nebeško obema, takrat so mi še pete ptičke! Pozneje sem imel pa zmeraj le slabo srečo. Vse mi je šlo pod zlo. Človek uganja, Bog užene. Marsikaj hudega sem izkusil na svetu, dobrega pa malo. Osem let, pet mesecev in štirinajst dni sem nosil tele na hrbtu. Primaruha, lahko rečem, da sem bil najboljši kaprot, kolikortudi jih je kdaj imel sedemnajsti regiment in kolikortudi jih bo še imel. Vidiš, zdaj me pa tuja vrata točjejo po petah! Ometel sem dosti sveta, obhodil dosti kraljestev in mest. Prebito mi je bila marsikdaj huda za nohti. Slaba mi je pela, kakor šantovemu psu, ki ga vse lovi, siromaka. Vse sem prebil, samo breskovich peška mi še niso drobili na glavi, kakor se pravi. Pa tudi zdaj se ne morem nič hvalliti. Godi se mi še slabše kakor prej. Tako hoden nisem več, tare me udnica. Šestdeset let pa še nekaj več, to niso mačkine solze, Matijče!

Verjamem, Andraž!

>Pa prejšnja leta je bilo še kaj dobička na sejmih in božjih potih. Dandanes pa meče samopašni svet revežu le tiste polovičarje, tiste ficke v kloboč. In marsikdo ne da čisto nič, četudi bi ga vrtal v koleno! Dandanes, ko je vse dražje, bi morali tudi nam prosjakom povisati dobohdike, ne? Muči se ali se ne muči, denarja je premalo ali pa nič. Zdaj pa izhajaj, če moreš! Hudo je hudo, Matijče! Kaj se mi mara, ko sem tak revež! Večkrat tudi malo obupam, saj ni čudal! Obupati je bolje, kakor skočiti v vodo, posebno če ne znaš dobro plavati. Tako, zdaj pa moram piti še v spomin tvoje rajnice matere, da ne pozabim!

Mataj je bil zopet nallil in ga podrezal: >Dobro znaš pripovedovati, Andraž. Le povej mi še kaj, če veš!<

>Oh, Matijše, pripovedoval bi ti lahko dva meseca, tudi tri, pa še ne bi bil pri krajic! Se je pobahal in menčjal kozarec s koščenimi krivimi prsti, preden ga je vzdignil k ustom.

>Pa ne da bi imel celo tiste „Črne bukve“?<

>Imam jih, imam, dobro si uganil,« je naglo pokimal berač in si obrisal brke. >Črne bukve imam shranjene na visoki gori in skalni razpoki,

»Rekl so mi: Andraž, Andraž, ti boš bogat, ko bo pes rogati!«

pa „Kojomanov žegen“ tudi! Rečem ti pa, Matijš — nikomur ne nosi tega pod nos, sicer škoduješ meni in sebi! V teh bukvah je dosti šudnega in skrivnega, kar ni znano navadnim ljudem. Le poglej me, Matijec: maršakaj vedo berači, ker obhodijo toliko sveta, toda jaz, Andraž Hudopisak, jaz vem več kakor vsi berači vsega sveta!<

Držal se je častljivo in učeno, Mataj pa ga je verno gledal in poslušal.

>Pegaste roke imaš, vedeš ti! Povej no meni, samo meni, kaj znaš vse! Nazarensko rad poslušam take reči.<

>Žive vozle znam delati, kruh znam učuditi, da ne vzhaja...<

>Pa ne da bi znal zagovarjati tudi kaži pik?< se mu je Mataj živo zaletel v besedo.

>To bi bila meni prava malenkost!< se je od-

»Pa ne da bi imel celo tiste „Črne bukve“?<

rezal mogočno. >Pa kaš se sploh ne bojim nič. Le čakaj, da ti povem! Na Veliki Smaren je tako svet dan, da še gadjje ne smejo laziti po zemlji. Kvišku ti zlezajo vsi, proti kraljici nebeški. Na ta praznik sem ležal pred dvema letoma pod jablano, kar je cepnila kača z drevesa name in me piliča semle v laket. Škodovalo mi pa ni nič, ker sem dobro zavarovan tudi proti najhujšemu kačjemu strupu. Pojedel sem namreč kačje srce na tešče, še preden so me vzeli k soldatno.<

>Ali je bilo kaj hudo ostudno?<

>Hm, klobaso imam rajši. Več kaj, Matijš, naroči, naroči zdajle vsakemu enol Bova laglja pilal! Milnar ravno spet prihaja semkaj.<

Matija je bil zadovoljen s Hudopisakovim predlogom; zahteval je dvoje klobas in še pijače.

>Andraž, ti se menda ne bi bal niti vešč?« je povzel iznova.

>Kar nič ne! Vešč, Matija, čebula jim strašno smrdi, čebula! Zato jo nosim zmeraj nekaj s seboj v malhi. Posebno moč imajo pa čarovnice ali veščje zvečer pred Svetim Tomažem in Kresom, pa tudi na binkoštno nedeljo. Takrat najrajši lazijo po polju in kujejo lunino zlato v cekine in jih mečejo v bele rjuhe.<

>In hudo so nevarne, kajneda?<

>Seveda so, lej ga! Delati znajo take pogače, ki raznese vsakega. Peko jih pa iz samih modrasov, slepovožev in zelenih kuščarjev. In slano znajo delati pa točol<

>I, saj res!« se je domislil Mataj. >To so mi pripovedovali tudi moj oče. Kako pa delajo one babnice točo in slano?<

>Mleka in šita, vode in soli nemešajo in čudnih korenin. To bodro izlijejo na polje, pa je.<

>Kako pa je vendar to, Andraž, da nisi še nikdar nabiral onih cekinov, ki so jih metale veščje v rjuhe?<

>Tisto zlato bi dobil le nedolžen človek, menš se pa tiži zmeraj preveč grohov. Ampak naredil sem drugo, Matija! Vedel sem tole: kjer božja mavrica plje vodo, tam je vreča denarjev, pa vreča uši; kdor se po golih kolenih priplazi do tja, koder se upira mavrica, dobi oboje.<

>Pa si kaj dobil, Andraž?<

>Nič. Le poslušaj! Na levi nogi mi je zlezla hlačnica do podkolena, ne da bi bil kaj opazil. Pa ni bilo nič. Drugikrat sem šel pa v ris, ključ hudiča.<

>Bes te plentaj!« se je zavrel Mataj in udaril po mizi. >Ali si —<

(Nadaljevanje prih.)

Iz dežele kanalov

Holandski kmetje.

varčevali s prostorom, vodi v zgornje nadstropje namesto stopnic samo nekaka gred, kakor pri kurnikih. Tako je treba pohištvo seliti skozi okna, zakaj po teh stopnicah ne bi šlo. Holanci se radi drže doma in ne begajo po nepotrebnem po ulicah in gostilnah, zakaj ko pride človek po teh skromnih stopnicah v stanovanje, je vesel, da mu ni treba spet lesti navzdol.

Mesto na hodišč: to je dalo holandskim mestom posebno potezo. Tako je to: ko so hoteli postaviti mesto, so vzeli kos vode, jo obdali z nasipom, da se je osušila; potlej so tam zgradili hišice. Holandska mesta niso rastla od znotraj narven, marveč v osredotočenih pasovih, zato nimajo predmestij. Na zelenem pašniku se čisto nepričakovano pojavi rdeče mesto, ker je pristno holandsko.

Od mesta do mesta vodijo ravne ceste z drevoredi. Poleg cest so kanali, ki neskončno

četverijo vso ravan. Kanali z barkami, kanale v barki, gre na dolnu dojit krave, pregleduje svoja polja, stoječ na barčici in se z trnih mlinov in stolpičev cerava. Kanali s pogrom poganja dalje. Tako se stoje vozi iz namesto meje, kanali namesto cest, kanali namesto potov, kanali namesto steza. Kmeti v kanalu, namesto vrat, dvigalni mostiček.

Poroka v Holandskem.

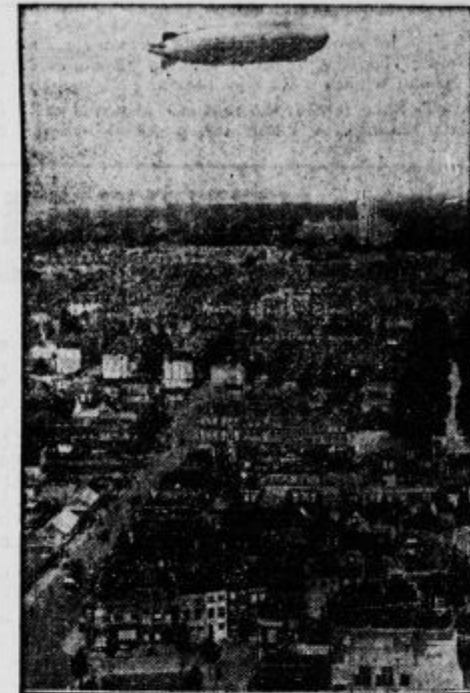
Mlin na veter.

Pristanišče v Amsterdamu.

Spomladanska pesem med tulipani.

Pogled iz zrakoplova na mesto Haag.

Ker jim manjka zemlje, so začeli Holanci osuševati Zuidersko močvirje. Z ene strani grade nasip, ki je dolg trideset kilometrov, a je prva igračka v primeru s širino vodne gladine. Po tej igrački vozijo majhni vlaki švedski granit, vsak dan kakšen meter dalje. In ko bo to končano, bodo napravili sredi morja reko in sredi reke otok. Potlej se bo to morje izčrpalo in čez kakšnih trideset let bodo prišle sem na pašo — črnobeke krave.

Holandci pa že sedaj skrbijo, komu naj razdele novo morsko dno. Kmet iz Friskega ne mara zapustiti svojih pašnikov in lukar iz Haarlema se noče ločiti od svojih razorov. Treba bo desetič, preden bo iz slanega pašnika postala rodovitna in suha prst. Majhni vlaki na igračkastem nasipu pa vozijo neugnano dalje in holandski narod gradi dan za dnem delo, čeprav bo šele bodočim pokoljenjem prineslo kolač mira in tulipanovih čebulic, ki dajejo pridnim Holancem že danes milijonsko vsote dobička.

Del holandskega mesta Utrechi.

Ovce na holandskem pašniku.

Holandski ribiči se drsajo.

Povest s kavkaških planin,
Epital M. De Carma.

Valja je svojo čepico vrgla k nogam in njeni lasje, spleteni v kite, so se spuščali preko njenih slabotnih ramen.

»Ta soba je preveč žalostna,« je nenadoma dejala Valja. Prav kakor jaz, pogrešaš tudi ti

si srečna... zelo srečna... Ali ni tako, moja ljuba Nadgje?

Valja skuša najti odgovor v očeh svoje prijateljice, toda ta je okrenila glavo v stran in globoko vzdihnila.

SREBRNA OPANKA

zraka in sonca... Prav nič nimam rada mesta... Sita sem že Istambula.

Po teh besedah se je zleknila v blazine in položila roke pod glavo.

»Življenje je tukaj tako žalostno in enolično. Tako zelo se dolgočasim. Nobena stvar me ne razveseli; nič mi ne ugaja... Mogoče se tebi posreči, da me razvedriš in raztreseš, Nadgje.«

»Saj ste komaj prestali težko bolezen, Valja, in zato vas še muči utrujenost. Prav zato ste

»Tako žalostno je tukaj življenje...«

tako malodušni. In vendar se mi zdi, da imate vsega, kar je treba, da bi bili srečni.

Pri teh besedah je Nadgje tiho vzdihnila. »Misliš?...« je vprašala Valja z žalostnim glasom. »Tako vroče mi je postalo... Prosim te, Nadgje, vzemi pahljačo, da me nekoliko ohladiš.«

Nadgje pa je vzela pahljačo in jo ponudila ležeči deklici.

»Nočeš mi ti storiti te usluge?... Zakaj si tako neprijazna?... Prinesi mi vkuhano sadje, ki je tam na oni mizici... Pusti vendar svoje delo, ker mi gre že kar na fivce... Pripoveduj mi raje kakšno zgodbo in zapoj mi kakšno pesem. Potem boš pa plesala.«

Mala Nadgje se je veselo zasmejala. »Vse naenkrat« je vzkliknila in vstala. Šla je k mizici in prinesla tovarišici zaželjeno sadje. »Če bi vam hotela ustreči, bi morala imeti deset rok, deset nog in deset jezikov!«

Sedla je in ponudila tovarišici skledico. »Misliš, da sem muhasta?« je zaskrbnjeno vprašala mala Turkinja in pogledala prijateljico s svojimi temnimi očmi. »Res je, da te včasih mučim, toda kljub temu te imam zelo rada. Prinesi še eno skledico in vzemi si sadja kolikor hočeš... Ne moreš si niti misliti, kako zelo te imam rada... Kaj bi bilo z menoj, če bi ne imela tebe?... Ti si mi rešila življenje.«

Valja je vzdihnila in segla s srebrno žličko v kristalno skledico.

»Zavedam se, da sem v breme tistim, ki so mi najboljši dragi.«

Nadgje se je medtem dvignila in sedla na divan, k nogam svoje tovarišice.

»Tudi jaz vas imam rada,« je dejala. »Nemalokrat si očitam, da sem z vami premalo potrepljiva. Dobro se zavedam, koliko vam dolgujem. Kaj bi bolj postalo z menoj brez vaše ljubezni in brez dobrote vaših staršev, ki ravnavo z menoj kakor da bi bila njihova hčerka, iz uboge deklice, katero so vam nekega večera privedli vso objokano in strto od trpljenja in strahu?... Ali se še spominjate?...«

»Da, spominjam se...«

Valja se je dvignila iz blazin. Pritegnila je k sebi temnolaso glavico svoje tovarišice in jo poljubila. Nato pa je nadaljevala:

»Se se spominjam!... Toda ne misli več na to, dragica! Pozabiva, pozabiva na one temne dni, ki so se izgubili v preteklosti... Saj sedaj

»Srečna!...« je tiho dejala Nadgje in iz oči ji je odsevala žalost. »Ali more kdo biti srečen, če je izgubil mater?... Če nimam več družine in ne boš nikoli več videla domovine, katero ljubiš z vsem srcem?«

»Ne govori tako, moja mala... Ne govori tako!... Dobro veš, da te tukaj imamo vsi radi, da smo vsi tvoji prijatelji, tvoja družina, tvoja domovina. Mamica te ima zelo rada, oče je ves vesel, kadar ob svojem povratku zasliši tvoj smeh. In stari oče, ki je tako strog, ti je še prav posebeo naklonjen.«

»Res je, Valja, vsi ste tako dobri z ubogo tujko. Vsi se trudite, da bi mi napravili življenje lepo... Ne, nisem nevaležna... Vse vas imam srčno rada... vse, razen...«

»Razen?«

»Razen Našje.«

»Misliš Našjo, moje zamorsko dojljo?«

»Cutim, da mi je sovražna. Njene oči me povsod zasledujejo in se hudobno bliskajo... Prepričana sem, da me sovraži.«

»Nikakor ne! To si le domišljaš,« je dejala Valja in skomizgnila z rameni. »Jaz nisem do danes še nikesar opazila... Zakaj naj bi te vendar sovražila?«

»Ne vem... Mogoče je to ljubosumnost? Prevzela sem v vaši hiši mesto njene hčerke, ki je bila tvoja najljubša sužnja. Mogoče je vzrok prav v tem.«

»Ti nikakor nisi moja sužnja. Moja mati te je kupila, da bi mi dala prijateljico, tovarišico mojih let, ki bi prinesla nekoliko veselja ubogi deklici, ki je vedno bolna in ki se dolgočasi. Vzgojena si bila skupno z menoj in prav tako kot jaz. Moja zaupnica si, moja sestra in nikoli se nočem ločiti od tebe... nikoli... Moja si za vedno...«

»Kakor sužnja!« je zamrmrala Nadgje z žalostnim smehljajem. »Čez hip pa je nadaljevala: »Kakor sužnja, čigar suženstvo pa je sladko... Zaljubi se te moje besede... Toda jaz sem rojena svobodna, od svobodnih staršev. Moja mati je bila iz kneževske rodbine... in moj oče ti je objubil, da me ne bo nikoli prodal kot sužnjo...«

»Vem... Toda ugrabili so te, te zvezali in ti zamašili usta, da nisi mogla klicati na pomoč. Oddali so te trgovcu, ki je vodil celo karavano suženj.«

»Jezdili smo noč in dan,« je nadaljevala Nadgje. »Spali smo pod lotori.«

»Vedno prihajajo na ta način k nam deklice iz Kavkaza. Lepe so in dobre, zato hodijo trgovci tja ponje,« je pojasnjevala Valja.

Nadgje pa je žalostno gledala pred se in obnavljala svoje spomine:

»Končno smo nekega večera dospeli v neko pristanišče... Zagledala sem mnogo ladij. Spravili so nas na eno izmed njih in nas od-

»Vem, da me sovraži.«

peljali po morju. Spominjam se, da je morje bilo nemirno in da se je ladja nagibala na stran... Druge deklice so se bale, meni pa je to zibanje bilo všeč. Kako lepi so se mi zdeli ogromni valovi. Bili so kakor visoke gore. Pozneje se je nebo zjasnilo in zagledali smo Carigrad, ki se je kopal v sončnih žarkih.«

»Ali ni to mesto lepo?... Ali te ni prevzela njegova krasota?... Povedali so mi, da na vsem svetu ni nobenega mesta, ki bi bilo tako lepo, kot je naša prestolnica.«

»Imela sem tedaj komaj sedem let. Samo megleno se spominjam vsega. Bila sem vsa obupana, ker so me izrgali iz kroga mojih dragih. In vendar se mi zdi, da mi je ves nemir in trušč v pristanišču ugajal. In potem sem zagledala kupole, minarete in številne palače. Zdi se mi, da me je pogled na vse te krasote razveselil. Izkricali so nas in nas posadili v kočije... Kaj se je potem zgodilo, vam je znano... In tako se je moje življenje hipoma popolnoma spremenilo. Živeti se mmorala v zaprtih prostorih, medtem ko sem poprej živela vedno v prosti naravi. Odvezli so mi vse, kar sem imela. Saj ste vi tako hoteli. Počesali in oblekli so me, kakor ste hoteli vi. Obleko, okraske in vse so mi spremenili... In celo ime!...«

Dekličin glas je bil spremenjen. Žalostno se je smehljala in komaj še zadrževala solze. »Izgubila sem ime svojih otroških let,« je nadaljevala, »ono ime, ki mi ga je dal moj oče, ki me je prevzemalo od sreče, ko ga je izgovarjala moja mati. Sedaj mi vsi pravijo Nadgje in nemalokrat se mi zdi, da sem postala tujka sama sebi!«

Valja pa jo je hotela pomiriti:

»In vendar je Nadgje zelo lepo ime. Sami sem ti ga izbrala. Pri nas je navada, da vsem sužnjam spremenimo ime... Kako si se imenovala prej? Popolnoma sem že pozabila.«

»Tamar... Toda to ime sem izgubila za vedno. Nihče več me ne bo tako imenoval. Veste, Valja, včasih, ko zvečer ležim v postelji in se spominjam vsega, kar sem izgubila, tedaj si tiho ponavljam to ime in zdi se mi, da mi kliče moja mamica: Tamar... Tamar!«

»To je kavkaško ime, kaj ne?« vprašuje Valja. »Ime georgijske kraljice, katero so v davnih časih njeni podaniki častili kakor sveticico... Kako ljubko je to ime, ko ga ti sama izgovarjaš. Njegov zvok priključuje v spomin gore in potočke, mah in gozdne cvetlice. Doni kakot odmev v gorah in kakor grom v gorskih vrhovih. Je obeneu sladko in trdo. Kakor grljenje golobčka je in kakor šum hudournika, ki drvi v dolino... Nadgje, ali hočeš, da te bom odslej klical s tvojim pravim imenom, da te bom imenovala Tamar!«

Nadgje je odkimala.

»Ne, Valja, moje ime je ostalo tam gor! Pustila sem ga mamici in ostalim mojim dragim. Tamar je bila kavkaška deklica... Nadgje je Turkinja. Svoje ime ljubosumno skrivam kakor malo opanko, katero sem imela oni dan, ko me je doletela strašna nesreča, da sem izgubila prostost in domovino.«

»Ali mi boš pokazala svojo opanko?« je vprašala Valja.

V tem hipu se je dvignila zavesa, ki je ločila sobo, kjer sta bili deklici, od ostalih prostorov. Na pragu se je pojavila zamorka visoke postave, v dolgi pisani halji.

PIŠČALKA

OTROSKA PRAVLJICA

Strmi pot vodi hod skozi temen gozd v Gorski kot. Ob potu je med trnjem opaziti le malo cvetic. Drobni ptički prepevajo; če pa ugledajo mimoidočega, plaho odfrče.

Prva hiša skromne vasice je star mlin, zato pri: Mlinarjevih.

Ljudje vedo pripovedovati, da vidijo vsako leto na sveto noč, odkar je nova gospodinja v hiši, sedeti na osi mlinskega koleasa grbaste ženske. — Dokler sveti luna in se utrinjajo zvezde, biva ta prikazen tod. Ko ura odbije polnoč, zbledi očem.

Stari škilavi Miha, Jesihar, ki je prvi sosed Mlinarjevih in ki se z Mlinarico nič kaj ne razume, ve prerokovati, da bo lažnivo jezikujo, prevzelno Mlinarico, zadela nesreča.

***

Čez dolgih pet let je pri Mlinarjevih v zibelki prvič zajakalo. V belih plenicah je ležal droben fantič. Klicali so ga Jurček.

Mlada mati je z njim vsa srečna vedno pogosteje posedala v senci domače lipe. V naročju je pozibavala svojega ljubljénčka. Kadar je kak kmet pripeljal hito v mletve, je odbrzela proti njemu. Po nekaj besedah z njim je obrnila pogovor na svojega Jurčka in često končala: kako zelo ga ljubim, ker je tako lep.

Ni še dobobra shodil, ko je oče na svojo veliko žalost opazil, da je Jurček grbast. O tem je prepričan še ženo. Ta, sicer stara novica, ju je zadela kot da bi udarila strela v jasno.

Mlinarica se s sinkom ni več tako rada mudila pod košato lipo. Tudi priilecem se je rajši umaknila.

Vaščani in drugi, ki so po opravi hodili v mlino, so se vpraševali, zakaj ni Mlinarice skoraj nikoli videti? Slednjič so vsi zvedeli, za kar je poskrbel Skobčev Miha. Govoril je z neko privoščljivostjo: »Pri Mlinarjevih imajo pa grbčkal! Saj sem vam pravil, da bo ona pošast, sedeča na mlinskem koleasu, prinesla hiši nesrečo!«

***

Ko je Jurček postal šolarček, so se iz njega radi norčevali, zlasti nekateri součenci. Nagajali so mu še kljub učiteljevim prepovedim.

Jurček se ječasoma dobro zavedal svoje hibe. Bil je nežnega čuta. Prav zato mu je bilo obnašanje součencev, posebno včasih, v veliko trpkost, ki je je znal potrpežljivo prenašati.

Ko je Jurček dobil sestrico, je bil že toliko močan, da je lahko gonil na pašo sleherni dan tri debele Dime.

Poteze Metkinega obrazka so povsem sližile Jurčkovim. Zaradi te podobnosti so se starši sprva bali, da bo najbrže tudi hčerka njim le v žalost.

***

Jurček je končal s šolo. Ostal je pritičen, postal čokat in še bolj grbast. Zato so ga jeli prezirati celo domači.

Jurčkov edini prijatelj je bil stari piskrovec, Matija, ki je sameval v leseni, a slamo kriti kolibi. Jurček ga je obiskal sleherni dan, prav ob zgodnje pomladi, ko je pričel pasti govedo, pa do pozne jeseni, ko ga je jelo zadrževali pusto vreme.

Piskrovec je ob toplih dneh popravljal posodo kar zunaj pred koliko, Jurček pa je pazil na krave, ki so mulile travo tam po bregu.

Matija mu je pripovedoval prikupne pripovedke in mične pravilice celo o rojenicah in sojenicah, ki so nekoč določale novorojenčkom uso, do je pravil. S svojim pripovedovanjem ga je popeljal v bajno kraljestvo palčkov ter v gradove k začaranim kraljičnam.

Ni čudno, da je Jurček včasih kar pozabil na Dime, da so zašle na sosedovo, ko je svojega pripovedovavca tako pozorno in vneto poslušal. Včasih se mu je celo zazdelo, da je vse to lepa, čista resnica ter kot da se sam igra s prilikavimi palčki in da še sam hodi po prelestnih gradovih.

Kadar sta sedela v izbi, je Jurček kaj rad piskal na dolgo, ozko piščalko, ki je sicer imela svoj prostor konec precej črvice mize.

Čez nekaj let je bila Metka brhko dekle. Nič manj kot njena mati je bila ničemerna tudi ona. Po nekaj tednih težke bolezni je umrla, mati.

Nova ženska!

Jurček in Metka ostaneta siroti. Oče je bil še bolj popt. In gledoč sinku v obraz, ki je bil že itak otožen, se mu je zdajci zazdelo, da je preko njegovih oči razlita ena sama solza.

Dva dni po materini smrti je dečko spet gnal krave tam mimo lesene kolibe. Matija, videč ga, ga nagovori: »Jurček, dva dni te ni bilo; kajne, mame nimaš več!?« Pritrdil mu je le z glavo, kajti žalost mu je zaustavila besedo.

»Ko bodo krave na pašo umirjene, pa pridi semkaj, moj prijateljček, da se bova kratkočasila!«

Spet je hodil dnevno k piskrovcu. Mintilo je precej časa, ko Jurček niti enkrat ni poprosil strica, da li sme malce piskati na piščalko. Zato mu je nekega dne sam dejal:

»Jurček, ali si na piščalko čisto pozabil? Ali ne boš več piskal?«

Tožno mu odvrne: »Še bi piskal na vašo piščalko, a danes... Stric, li smem vas nekaj prositi?« — In upri je vanj svoje, ko oglje črne oči, pričakujoč, kaj poreče starček.

»No, Jurček, le nič se ne boj! Kar razkrij mi svojo željo! Če bo le mogoče, ti rad ustrezem, saj sva stara prijatelja.«

Z novim upanjem je pogledal strica, prijel piščalko, rekoč:

»Kajne, stric Matija, da bo ta piščalka moja, ko boste umrli?«

»Jurček, komu drugemu naj bi jo dal kot tebi? Rad te imam in ti znaš najlepše piskati nanjo.«

Deček se je globoko oddahnil...

***

Poletje se je poslovilo. Nekaj prvih slan je opalilo drn in strn. Listje je porumenelo. Zavel je jesenski piš. Dnevi paše so se krčili in redčili.

Starček v leseni kolibi je siabel in močneje pokašljeval. Ko je nekega dne uvidel, da ne bo mogel več iz postelje, je rekel Jurčku, ki je pravkar sedel na vzgozju njegove postelje: »Ljubi Jurček, vzemi s police piščalko! Odslej naj bo tvoja! Kadar ti bo dolgčas, zapiskaj!«

Jurček ves srečen, a obenem zaskrbljen, vpraša: »Stric, saj menda še ne mislite umreti?« Sivolascu je bilo že kar vseeno, zakaj počutil se ni dobro, zato je: »Danes menda še ne, a lahko da kmalu, kajti bolan sem in moja starost je tudi že na višku: končal sem osem križev!«

Dečko se je za lepo piščalko iskreno zahvalil. Sonce je davno zašlo. Jurko je moral z govedom domov. — Ločitev pa je bila ta dan obema nekako težka.

Noč je bila kratka.

***

Na vzglavje Jurčkove postelje so se vsipali jutranji žarki. Božali so kodrolaščka in ga zdajci počelgetali v oči, da se je prebudil. Zaspancec je pregledal z mencejanjem očmi. Domislil se je, kaj se mu je to noč sanjalo.

»Joj, hodil sem po vrtu ob lično urejenih grečkah in trgjal čudno lepe, krvavo rdeče rože. Imena jim ne vem. — Pravijo, da pomeni cvetje v sanjah smrt kakega znanca.«

Pri fari je zazvonilo.

»Kaj, da danes tako zgodaj zvonijo?« — Vstal je, se oblekel in stekel po dvorišču. Zvedel je za novice: Umril je piskrovec Matija.

Jurčku se je stemnilo pred očmi; v prah ga je zabolelo. Bolestno, napol glasno je izustil: »Saj to ni mogoče! Vaščani so ga šli kropiti. Tudi Jurček je šel z njimi. Ob parobku gozda je nabral dehtečih ciklam. Nad drobnim cvetkama se sklanjajo so šopek rosile njegove solze.«

Danes je Jurček plaho prestopil prag stričeve kolibe. Prizor, da pred njim leži mrtev stric Matija, je ga kar prevzel. Zazeblo je še njega, ko je k njegovim mrlim nogam položil šopek ciklam. Kolena so mu klecnila. »Stric, stric, zakaj ste me pustili samega na svetu?« — Ob njem se je milo razjokal, nato pa ihtele molil: Oče naš...

Nebo so prepregli težki oblaki. Pričelo je deževati. Jurček take dni ni hodil na pašo, pač pa je očetu kaj malega pomagaj v mlino ali pa je iz mehkega lesa izrezoval vsakovrstne oblike, v čemer je bil pravi mojster; za težka dela pa ni bil sposoben.

Nadaljevanje na 12. strani spodaj.

IZ RAZNIH KRAJEV

Dečja vas pri Trebnjem. Oni dan je peljal drva iz gozda 16-letni Stranar Alojz. Po klanecu je držal konje pri uzdi. Pri tem je fantu spodrsnelo in je padel pod konja. Konj je stopil na Stranarja in mu hudo poškodovao vrat. Nato je šel čez nesrečnega še težko naložen voz, ki je fantu večkrat prelomil obe nogi.

St. Vid pri Stični. V ponedeljek, 10. novembra sta šla v Ljubljano k poroki Sever Franc iz Malih Pec in Ilovar Marija iz Doba. Ko sta se vrnila domov, nista našla pogrnjene svatovske mize, ampak mrtvaški oder, na katerem je ležala mati ženinova Sever Marija, rojena Zagar. Bila je 70 let stara in dogo časa bolna. Sin je ravno zato hitel s poroko, da bi imela bolna mati pomočnico. Dve hčerki sta usmiljenki. Ravno med poroko je mati izdihnila svojo dušo. Bog daj blagi rajni materi večni pokoj!

Novo mesto

Naročnikom »Demoljubac«, »Bogoljubac« in pa »Slov. domac« sporočamo, da sprejema še naročila za »Slovenčev koledarček« »Slovenec« v Novem mestu. Isto tako se lahko še naroči na Slovenčev knjižnico, katera se plačuje mesečno v podružnici. Samo do 25. novembra je še čas. — Naročnino za vse naše časopise lahko poravnate v Slovenčevi podružnici. — Iz zbirke Slovenčeve knjižnice so še na prodaj po 5 lir III. knjiga »Deklica s prisoj« — Anček in pravkar prispela četrt knjiga »Podkroški gospod«, zgodovinska povest. Za mali denar prelepo berilo za razvedrilo v zimskih nedeljah.

Velika Loka. V naraslo Temenico je te dni padla 8 letna hčerka nekega tukajšnjega posestnika. Vsa obupana je skočila malj v vodo hčerki na pomoč. Ko sta se že potapljali, se je pogнал v vodo črnosrajčnik Celata Aurelio in obe rešil gotove smrti. Cast in hvala mu!

Sv. Križ pri Litiji. Ono sredo je gorelo v Štorovju. Tam je imel hišo in zidnico Zupan Jože. Ko je bila že vsa hiša v plamenu, je prihitel Mrzel Jože in rešil otroke iz goreče hiše, ki je popolnoma zgorela s poljskimi pridelki vred. Je okrog 10.000 lir škode. — Naši šoli sta dodeljena bivši upravitelji šole v Zidanem mostu Torelli in bivši nadzornik krškega okraja Petje.

Cvibel pri Žužemberku. Na poledeneli zasneženi poti je na povratku domov spodrsnil 40 letni posestnik Mrvar Anton in si zlomil nogo.

Mirenska dolina. Novi zdravnik dr. Pepi Jaklič je prišel v št. Rupert iz Sarajeva. Zdravi v bivši hiši Al. Jakliča. — Na Straži je umrl 38 letni orožnik Jože Bevc iz Trstenika. Naj počiva v miru! — Pošti v št. Rupertu so priklučene vasi: Podboršt, Požarče, Orehovica, Ovseno, Leševje in Nunski log.

Dolenja vas pri Ribnici. Nov oltar z brezizjansko Marijo Pomagaj je blagoslovil ono nedeljo knezoškof dr. Rožman v Ribnici. Zdej so se odločili farani naše vasi, da postavijo Mariji na čast kapelico že spomladi, in sicer na cesti, ki vodi iz vasi v župnišče in cerkev.

Moravče. Pri Firmu v Drtiji pri Moravčah je junček motovilil okoli skednja, ko se je pasel. Pri tem je vtaknil svojo glavo v slamo-reznic. Ker je ni mogel rešiti, je začel skakati, s čimer so se rezila zavrtela ter junca prerazala vrat.

Pikra ocena. Nek slovit šaljivec je obiskal slikarsko razstavo. Storil je to predvsem na željo nekega slikarja, s katerim se je seznanil. Ob sledečem snidenju ga slikar prosi, naj mu oceni njegove slike. Šaljivec se je odkaš'al: »Hm, dragi mojster, če sem odkrit, moram pripomniti, da so bile vaše slike skoraj edine na razstavi, katere si je človek lahko ogledal.« — Slikar se je branil pohvale: »Res? Vi se prilizujete.« — »Nikakor ne,« odgovori šaljivec, »pred drugimi slikami je namreč stalo stalno preveč ljudi.«

Resnico je povedal. Sestra vpraša brata, ki hodi v prvi razred? »Kdo izmed vas pa najbolj zna v šoli?« — Bratec modro odgovori: »Učiteljica.«

Iz raznih krajev

p št. Viška gora na Tolminskem. Akademični slikar Tone Kralj je pred kratkim dovršil slikanje v naši župni cerkvi sv. Vida. Po njegovem načrtu so se tudi izvršila razna popravila in spremembe v cerkvi. V oceno umetniških slik Toneta Kralja bi se bilo preprostem dopisniku predrzno spuščati, vendar moram omeniti, da je notranjščina naše župne cerkve zdaj krasna. Nekaj posebnega je mogočni obok, ki se s temno-modro barvo neba in svetlimi krogi dviga nekam gor v neskončnost. In to nebesno prostornino preseka kot tanka črta krvavordč križ, ki svetlorumeno izžareva in veže obe sliki na straneh v nekako celoto: na levi smrt sv. Vida na natezalnici, ko mu angel v drznem zaletu z neba nudi mučniško palmo in krono, na desni pa angel reauje sv. Vida iz posode z razbeljenim oljem. Nad korom je posebno ljubka slika na levi strani, ki predstavlja sv. Vida med vili v rimski areni. Na desni strani je pretresljivo izraženo bižanje sv. Vida v ječi. Sliki nad stranskimi oltarji kažeta vsaka po prizor iz življenja sv. Vida. V prezbitteriju sta dve izredno lepi sliki na stenah: na evangeljski strani rešitev sv. Petra iz ječe, na listni strani izprobrnenje sv. Pavla. Na oboku je umetnik posebno izrazilo naslikal skupine ange-

Nekaj zanimivih

Najmanjšega človeka na svetu imajo v nekem londonskem cirkusu. Meri 45 cm, ima nad 30 let in se zove princ Domsin. Minuli teden je priti-kavec zaslovel po vsej Evropi. Časopisi so namreč sporočili, da je mali princ nenadno izginil iz cirkusa in za njim in sledu. Najboljši londonski detektivi so stikali za njim, v jutro naslednjega dne pa ga je vrnila elegantna ženska, ki je takoj spet izginila. Mali je še sedaj tako zbežan zaradi čudnega pripetljaja, da niso od njega izvedeli nobenih podrobnosti.

Stoletnica peresa iz jekla. V oglasnem delu lista »Svabice Merkur« od 4. septembra 1835 je bil sledeči inserat: Jeklena peresa najvišje popolnosti! Pravkar smo dobili odlična jeklena peresa iz nove tvarine, ki zaradi prožnosti prekašajo gosja peresa. Z jeklenim peresom lahko pišeš štiri do pet tednov. Ducat stane 36 krajcarjev. — Tako se je začel konec gosjih peres. V začetku je jekleno pero težko zmagovalo in šele v petdesetih letih 19. stoletja se je zaradi male cene popolnoma udomačilo. Vendar so se še naši dedje dolgo branili, da zamenjajo svoja gosja peresa z novotarskimi.

Češke delniške tovarne za zrcala zaposlujejo 15.000 delavcev z letno proizvodnjo od 60 do 100 tisoč ton zrcalnega stekla.

Kdo je iznašel milo? Mila ni iznašel kak znameniti učenjak, temveč preprosta perica. V nekem pristanišču se je usradal parnik, ki je prevažal olje. Mornarji so zanesli na krov svoje perilo in ga izročili perici. Le-ta je perilo namočila v vroči vodi, v katero je bila primešala sode, da se mašč lažje odstrani iz maščnega perila. Ker pa je imela še druge opravke, se je zamudila in se vrnila k perilu, ko se je voda že ohladila. Na svoje začudenje pa je videla, da se je voda napol strdila. Slučajno je bila primešala vodi pravilno množino sode in slučajno se je temu pridružila še prava množina mašč iz perila. Nastalo je milo, ki je zmalu zaslovelo po vsem svetu.

Rastline — narodni simboli. Vsak narod ima svojo rastlino, ki mu je postala narodni simbol. Nam Slovincem sta lipov list in rdeči nagelj slovenski simbol, Nemci se ponašajo z dobovim listom, Francozi z makom ali marjetico, Poljaki s spominčico, Španjci z nageljkom, Angleži z belo ali rdečo vrtnico, Švica s sviščem, Turki s tulipanom, Bolgari z dišečo vrtnico, Japonci s kizantemo, Kanadčani z rdečim javorjem, Amerikanci s šipkom, Mehikanci nosijo dahijo, Paragvajci natikajo jasminov list. V Argentini so pridelili takozvani vrt miru, kjer so združili vse rastline, ki so narodni simboli.

Dober poveljnik. Nekí vojskovodja iz znane italijanske rodovine Medici je nekoč rekel svojim vojakom: »Nikoli me ne boote ališali reči: Naprej junaki! Ampak zmeraj bom rekel: Junaki, za me-noj!« V resnici se je vedno bojeval v prvi vrsti.

lov, ki skupno tvorijo nekaj baldahin nad velikim glavnim altarjem. Če omenim še delo pri krstnem kamnu in simbole evangelisotv na novi prižnici, ki je tudi izdelana po načrtu Toneta Kralja, sem s slikami končal. Omeniti moram še harmonično izpeljavo barv izven slik v cerkvi, zlasti krasno aplikacijo s srebrnimi križci po stenah, pri krstnem kamnu pa srebrnordčmodrimi. Naj bo na tem mestu izražena iskrena hvala umetniku Kralju za veliko delo, ki ga je izvršil pri nas, enaka zahvala tudi našemu gospodu župniku Cirilu Murniku, ki je poskrbel za umetniško olepšavo naše župne cerkve.

Trebnje. Ono soboto zvečer so igralci narodnega gledališča iz Ljubljane prvič gostovali v Trebnjem. Uprizorili so Surekovo komedijo z godbo in petjem »Pesem s ceste«.

Novo mesto. V ponedeljek 10. novembra je v krogu svoje obitelji praznoval svojo šestdesetletnico vrli mož Leopold Povše, sodni uslužbenec v pokoju. Bog daj srečo očetu številne družine!

Vrhnik. Mladi harmonikarji so od svoje prireditve v našem Prosvetnem domu darovali ves čisti dobiček v znesku 1100 lir, Rdečemu križu. Posnemanja vredno!

Dev. Marija v Polju. Pri nas smo ustanovili Nabavno zadrugo. Člani upravnega odbora so Primar Andrej, posestnik v Sp. Zadobrovi, Zajc Jožef, posestnik v Zg. Zadobrovi, Avsec Janez, posestnik v Zalogu, Kočar Miha, posestnik v Slapah, Primožič Ivan, šol. upravitelj pri D. M. v Polju in Keber Ivan, posestnik in župan na Studencu.

Metlika. V Draščih je umrl v starosti 72 let dolgoletni naročnik »Domoljuba«, posestnik Anton Nemanič. Je bil vrli krščanski mož, dober gospodar in družinski oče. Dolgo vrsto let je zavzemal mesto občinskega odbornika, bil je član gasilske čete, ki ga je spremljala polnoštevno na zadnji poti k Trem faram, kjer smo dobrega moža položili k večnemu počitku. Naj počiva v miru, ostale pa tolaži Bog! — Komaj smo dobro potrgali v vinogradih, je zapadel sneg. Je pa letošnja trgatve za vinogradnike kar zadovoljiva, saj so nabrali precej in tudi kapljica bo dobra. Da bi jo res dobro spravili v denar! Vabimo kupce, naj pridejo pokušat letošnjega belokranjca.

Gora pri Sodražici. Gospod ubrednik! Iz našega kraja se redko kaj sliši v »Domoljubu«. Letino smo imeli srednje dobro. Krompirja bi še bilo, ko bi tako pe gnal. Zita so bila slaba in koruza je slabo dozorela in jo imamo večinoma še pod snegom, ki ga je nad 1 m. Zalostno gledamo skozi okna, kdaj bo nehala mešati, saj imamo pod snegom še zelje, korenje in repo. Ni dovolj stetje, ne drv. Sadaja smo letos imeli precej in so ljudje veliko nasušili. Tudi mošta bo za silo. Sneg nam je napravil ogromno škodo na sadnem in gozdnem drevju. Naročnike »Domoljuba« vabimo, naj obnove naročnino in tudi »Slovenčevega koledarja« naj ne pozabijo, saj stane samo 11 lir.

Od Apeninov do And

(Konec.)

Inženir je skušal odvesti Marka v neko bolj oddaljeno sobo. Toda ni mu uspelo. Zdelo se je, da je deček prirastel k tlom.

»Kaj se je zgodilo?« je vprašal. »Kaj je moji materi? Kaj bodo naredili z njo?«

Inženir se je še vedno trudil, da bi ga odvedel in mu je začel tiho govoriti:

»Poslušaj! Vse ti bom povedal. Tvoja mati je bolna. Da ozdravi, mora prestat tvoj operacijo. Pridi z menoj, povedal ti bom vse podrobno.«

»Ne,« je odločno dejal deček, »tukaj hočem ostati. Povejte mi kar tukaj.«

Inženir pa mu je še vedno prigovarjal in ga skušal odstraniti. Deček pa se je začel vznemirjati. Vztrepetal je.

Nenadoma se je po vsej hiši razlegel strašen krič, ki je bil podoben kriku žrtve, ki je bila smrtno zadeta.

Temu kriku je odgovoril drugi, ki se je izvil iz dečkovih prsi:

»Matil! Moja mamica je umrla!«

V istem hipu pa se je prikazal na vratih zdravnik in dejal:

»Tvoja mati je rešena!«

Deček ga je nekaj časa začuden gledal, nato se je vrgel k njegovim nogam in zamrmral:

»Hvala vam, gospod doktor!«

Zdravnik pa ga je narahlo dvignil in dejal ginjen:

»Vstani!... Ti, pogumni deček, si rešil svojo mater!«

Nadaljevanje s prejšnje strani.

Piščalka

Komaj je čakal lepih dni, da je mogel na pašo. Sicer je dobro vedel, da ne bošta več kramljala s stricem Matijem, kakor ga je on imenoval; zato pa je s seboj vzel zapuščino starega Matijev piščalko.

Najrajši je bil bos in gologlav. Sedeč na hrastovem štoru je rad premišljeval lepe, nepozabne ure, ki sta jih s stricem skupaj prežvela. Zdaj je sam: otožen, zapuščen. Zdi se mu, da nima zanj nihče tolažilne besede.

Kako rad je poslušal svojega pripovedovalca. Odslej ne bo več čul stričevih pravilje in bajk, ki so ga mamile kot resnične, a le hipno doživele.

»Kje so vile, deklice v sivljenih oblekah, kje dobri škrti in vsega čuda zmoini možički?« ...

Zavedel se je zdaj še bolj, da je nadložen; da je drugim marsikaj dovoljeno, česar on sam nikoli ne bo mogel doseči. Ob tej misli je glasno zajokal. Njegov jok je odjeknil v gozdu. In iz naročja mu je padla piščalka. Boječ se, da ne bi zdrknila po rebri v dolino, ali da se ne bi izgubila v grmovju, je naglo segel po njej. Ko jo je pobral, je videl na njej sedeti sedmopikčasto polonica. Ljubeče je nagovoril: »O polonica, kaka da si prišla? Morda te je ... k meni poslal stric Matija iz nebes, ali pa prihajaš iz bajne dežele?«

Polonica mu de: »Prav praviš, Jurček. Iz bajne dežele sem doma: nesrečna kraljeva deklica. Moji starši bivajo v lepem gradu, v katerem vse blesti kot čisto zlato in srebro. To bogastvo pa ni njihova sreča! Očka in mamica jokata dan in noč za menoj, ker veda, da blodim po širnem svetu. Kako rada bi se spet igrala na grajskem vrtu s pisanimi metuljčki, ki sedajo po rdečih cvetovih. Poredna in brezsrčna sem bila, ko nekoč nisem privoščila lačnemu siromaku kosčka kruha, ko me je spresil zanj. Bog me je kaznoval. Namah sem se spremenila. Odhiteli sem morala daleč proč iz našega gradu ... s sedmopikčastimi krili.«

Jokajoč je zaklicala: »Jurček, Jurček! Ni sva midva najnesrečnejši bitji na svetu?«

Dolgo sta pretakala solze. Kar naenkrat za-prosi polonica: »Jurček, zapiskaj! Preženi nam dolgčas!«

Ko je Jurček jel mlo in otožno pisati na svojo piščalko, je vila Ljubomila razprostrla nad njima svoje nežne roke in šepetaje dahnila: »Jurček! Nenavdano mili glas tvoje piščalke me je priklical. Ker si bil med dečki najboljši in najpoinžnejši ter od vseh ljudi zaničevan, se ti je danes za vse življenje nasmehnila sreča. Ti pa, poredna polonica, vidi: Ne zaradi tebe, ampak zaradi tvojih blagih staršev ponesi na svojih krilih Jurčka v bajni grad! Pobjoljšaj se, sicer boš morala tudi na gradu živeti kot sedmopikčasta polonica!«

Odrzela sta z zelenorjave rebri pod sive oblake. Za seboj sta puščala hribe in doline, potoke in reke. Jurček je še pisal na piščalko.

Utrujena od dolgega pota sta se približala cilju; pristala sta. Obdajal ju je vrt, prenapolnjeva rdečih rož.

Tu je grad, je kraj Jurčka spregovorila lepa deva Polonica, »v katerem bova prebivala.«

Jurček je odprl težka zrata vrata.

Kralj in kraljica sta bila srečna, ko sta po dolgem času uzrla svojo edinko, ki jo je spremljal vitek mladenič. Na gradu je postal kralj, Polonica pa kraljica ...

350 milijonov frankov notranjega posojila za ureditve dolgov bo razpisal švicarski zvezni svet.

Velik požar je uničil tovarno ob turškem Bosporu. Več delavcev je zgorelo. Gospodar se je rešil s skokom iz 20 metrske višine.

10.000 mladih romunskih delavcev bo šlo na tehnično izpopolnitev v velike nemške tovarne.

Sedemkrat je zadel v loteriji, dvakrat celo glavni dobiček, neki Miguel Mellade Jara iz Ventelia v Španiji. Zadnji dobiček je dal Miguelu 195.000 pezov.

Tretje obletnice smrti očeta nove Turčije Atatürka so se v Turčiji 11. novembra spominjali v okviru velikih spominjskih svečanosti.

Zvezdoslovje na dekliški gimnaziji. V sedmem razredu dekliške gimnazije vpraša profesor: »Gospodična Fink, povejte mi, kar veste o zvezdah in njih pomenu!« — Učenka: »Ena zvezda pomeni nadporočnika, dve zvezdi stotnika ...«

Zenski svet..

DAJ MI SVOJE
Jolanka SRCE Gerety

Prva beseda

Kolikokrat se otroci med igro skregajo, toda prijatelji. Ta sprava se navadno zgodi tako hitro prav kmalu pozabijo na vse in postanejo zopet in otroka ne slane nobenega truda, tako da se odrasel človek, ki tem prepričom in spravam prisostvuje, mora nasmehati, a obenem začuti neko nevoščljivost. Kajti odraslim ljudem mnogokrat ni tako lahko spraviti se s svojimi bližnjimi. Čeprav si mnogokrat sprave srčno žele, je vendar tako težko reči prvo besedo...

Drugo besedo... Te ni tako težko izreči. In mogoče po tej še mnogo drugih. Saj se je toliko stvari zgodilo v tem času, odkar je prišlo do nesporazuma. Saj komaj čakamo, da se moremo razgovoriti. Priznali bomo tudi, da smo že komaj čakali prilike, da bi se led razbil in da smo že sami hoteli izgovoriti prvo besedo.

Toda, hvala Bogu, ta je prišla od druge strani. Kako nam to dobro de in nas pomirja. Domišljamo si, da je v tem dokaz, da smo mi imeli prav... Včasih pa nas prevzame nek občutek strahu. Spoznati moramo, da je na drugi strani več razumnosti, več uvidenosti, več plemenitosti. Čemu nisem prvo besedo izgovorila jaz?...

Ali ni lepa in osrežujoča zavest lastne dobrote?... V bodoče se hočem potruditi, da se naučim spregovoriti to tako težko prvo besedo.

Če hčerka zasluži

Nemalokrat pride v družinah, kjer so odrasli otroci, predvsem če so to dekleta, do neprijetnih nastopov. Komaj dekleta zapusti šola, navadno že tle, kje bi mogla najti kakšno zaposlitev: v tovarni, v kakšni obrti ali, če so ji starši poskrbeli za popolnejšo izobrazbo, v kakšni pisarni.

Starši so navadno mnenja, da mora hčerka s svojim zaslužkom pomagati družini, saj je ta zanje mnogo življena, da je sedaj ona mogla priti do samostojnega zaslužka.

Dekleta pa si mislijo, da je denar, ki ga zaslužijo, njihova last in da če so doma izhajali brez njenih prispevkov prej, bodo mogli tudi nadalje. Mnenje staršev in dekleta pa je pravilno le do gotove mere. Vendar ni tako težko doseči soglasja, le nekoliko dobre volje je treba na obeh straneh.

Tudi če bi starši res mogli živeti brez hčerkinje pomoči, ni prav, da bi ona ničesar ne prispevala k skupnemu gospodinjstvu. Staršem bo to gotovo v nemalo olajšanje. Saj če bi deklet moralo biti pri tujih ljudeh, bi moralo plačati mnogo več, ker bi drugi hoteli pri njej zaslužiti. Obenem pa bi drugje ne imela istih ugodnosti, kot jih more imeti doma.

Če pa bi starši imeli kakšno drugo osebo na stanovanju, mesto hčerke, bi zanje to bilo gotovo bolj neprijetno. Tudi če bi več zaslužili, je vendar bolj skrbeti za lastnega otroka. Le nekoliko uvidenosti je treba z obeh strani in soglasje je lahko doseči. Seveda ne smejo niti starši niti otrok biti zgolj materialisti.

Še nekaj. Mnogi starši se jezijo, češ da njihova hčerka po nepotrebnem zapravlja denar. Tudi v tem nimajo vselej prav. Če jim hčerka od svojega zaslužka da primeren del za oskrbo, more z ostalim razpolagati po svoji volji, saj je to njen lasten zaslužek. Sicer pa so mnenja o tem, kaj je potreba in nepotrebno zelo različna. Gotovo pa človek izgubi veselje do dela, ako vidi, da od tega nima prav ničesar. Tudi v tem oziru more uvidenost preprečiti marsikateri neprijeten nastop.

Nasveti

Iz svile ali volne izpereti madeže kolomaza. Če jih pomočiš z močnim žganjem ali spiritom. Čez eno uro pomazi madež z rumenjakom in narahlo tri s prstom. Nato blago izperi v čisti vodi. — Drug način: Madeže namazi s presnim maslom in kadar so se omečali, jih izperi z bencinom, nato še s čisto vodo. — Pri starih madežih se uporablja žvepoler eter.

Makeže črsta v perilu zmoli, potresi s stolčnim vinskim kamnom in čez 24 ur dobro izperi.

Pletena bluza

Za izdelavo je treba 15 do 20kg volne. Kroj naredi po meri.

Zadnji del začneš delati na spodnjem koncu. Za širino glej kroj. Rob pleteš dve desni, dve levi do višine šestih centimetrov. Nato pa pleteš eno vrsto same desne in eno vrsto same leve, tako da imaš na zunanji strani same desne. Za obliko se ravnaj po kroju.

Sprednji del delaš tako kakor zadnji, do oprtine. Nato razdeliš delo na dve polovici. Na levi polovici nasnuješ še nekaj novih pentelj za rob,

kakor boš pozneje prišla gumbe. Sedaj delaš vsako polovico zase. Ob robu, kjer si delo razdelila, pleteš vedno po dve desni, da se ti rob ne bo ovijal. Nadaljuj z delom do vzorca. V prvi vrsti vzorca narediš iz vsake druge desne dve desni, eno pravilno, drugo pa snameš z zadnje strani. Naslednja vrsta ima same leve. Tretej vrsti pleteš zopet kakor prvo, in tako do konca.

Rokav začneš na spodnjem koncu in narediš najprej vzoreček po zgornjem navodilu. Rokave lahko narediš tudi dolge. Za obliko se moraš vedno ravnati po kroju.

Crte, ki so ti nastale na vzorčku, združiš z vlogo druge barve po dve in dve skupaj izmenoma, kakor vidiš na sliki. Ko so vsi deli končani, jih sešiješ skupaj. Nato prišiješ gumbe in ovrtnik.

Utrinki

Razočaranja postanejo naši zvesti življenjski prijatelji, če se znamo z njimi spraviti.

Zagrenjenost in nepotrpežljivost sta največja sovražnika v trpeljenju in ga napravljata nezmožnega.

Le v kolikor znamo obvladati same sebe, moremo vladati nad drugimi.

Niš dveh ljudi tako ne loči, kot če živita v slabi skupnosti.

Kdo zna živeti? — Kdor zna trpeti.

Kdo je bogat? — Kdor se zna zadovoljiti s tem, kar si pridobi z lastno pridnostjo.

Ne stoji na zemlji dom, stoji na žent.

Pridna gospodinja je kakor miš, zapravljivka kakor kokoš.

Makež črnila odstraniš s parketnega poda, če dolično mesto podgrneš z limono, nato pa speresh z vodo in milom.

»Gotovo so to grdi značaji,« modruje pater. »Vendar je dobro, da veste, da so tudi taki med njimi.«

»Škoda, da je prišlo pismo tik pred poroko na dan!« Ravno nasprotno,« reče pater. »Sedaj sta se ločili dve svobodni osebi, ki druga drugi nista dolžni zvestobe. Po poroki bi morala oba nositi težko breme prevrtenih src.«

Dekle z večjo izobrazbo, ki hoče biti možu tovarišica, bi moralo še posebno paziti, da ho prišlo v zakon kot poštena žena, ki ji bo mož lahko zaupal. Tudi danes bi žene lahko odločilneje vplivale na življenje, če si same ne bi razdirale vere, ki jim jo možje posvečajo. Neki državnik je zapisal značilne besede: »Visoko cenim vsako ženo, ki nas vzpodbuja k dobremu, ki nas nči spoštovati poštenost in vero in nam v zamejsko življenje natresa nebeskih rož.«

»Dekleta, kako boste to dosegle brez znanja? Saj današnji svobodni ženi ni treba vplivati na svet in življenje po možu, ona svoj vpliv lahko neposredno uveljavlja,« ugovarjajo dekleta. »Gospod pater, vi vendar ne obsojate javnega delovanja žene.«

»Ne, ga ne obsojam, vendar pripisujem večjo moč vplivu, ki ga ima žena na življenje po možu, ker se tako boja uresničuje božja volja, ki jo je Bog razodel v sv. pismu. Če pa hočejo posamezne žene, ki čutijo za to poklic, poseči v javno življenje, sem prepričan, da bodo storile mnogo dobrega.«

Svojeja posrednega vpliva ne smete podcenjevati, saj vas ne ponižuje. Tudi Odrješnik je storil prvi čudež na priprosnju svoje Matere, Pilatovo vest so vzbudile besede njegove žene. V svetovni zgodovini je žena s svojim vplivom postavljala in podirala prestole.

Ve, ki vas kongregacija vzgaja ob sončnem zgledu Brezmadežne, najvišjega vzora žene, bi morale resneje vzeti na videz tako malenkostno pisemce. Ne razsipajte lahkomišino svojih besed in pisem. Beseda, pisana ali govorena, je merilo naše duše.

Pazite nase, če ste zaljubljeni. Če vam je srce prepolno, zaupajte rajši svojo skrivnost duhovniku, tu vaše skrivnosti ne bo nihče zlorabljal. Kajti nič v življenju tako hitro ne ugasne kakor plamen, ki jih vže ljubezen. Ostane le še kupček pepela. Kako morate zahtevati, da bi vsakdo ta pepel spoštoval?«

XI.

Prijateljstvo.

Neko popoldne je Štefka pričakovala svojo novo prijateljico Marjetico. Veselila se je njenega obiska in premišljala, kaj vse ji bo povedala.

Odkar je Marija vstopila v samostan, je zelo pogrešala prijateljico. Zelela je nekoga, ki bi jo razumel in ljubil.

Z Marjetico sta se spoznali v kongregaciji in sta kot prijateljci dobro vplivali druga na drugo. Obe sta stremeli za višjimi življenjskimi cilji. Ni jima bilo za površno zunanost, nista hlastali za prano zabavo.

»Bog daj, Marjetica,« pozdravi Štefka prijateljico. Prijazno si stisneta roke, objemanje in drugo razkazovanje prijateljskih čustev ni prijalo njuni naravi.

Zopet načneta razgovor o Metkini zaroki: »Gospod pater ima prav, ko trdi, naj bo dekle v svoji zaupljivosti previdno, posebno, kadar je zaljubljeno. Vendar mi samo dnevnik ne zadošča. Dekleta potrebujemo človeka, ki nas razume.«

»Prav imaš Marjetica, za nas je prijateljstvo res življenjska potreba. Seveda ne mislim onih aelodljivih prijateljic, ki se potem, ko so si povedale vse skrivnosti, v jezli razidejo. Mislim na resno prijateljstvo, ki je človeku zaklad in blagoslov.«

»Marsikatero prijateljstvo pa ti je lahko v pogubo. Za Roziko bi bilo gotovo bolje, če ne bi bila Berte nikoli poznala. Najprej je posnela Bertino obnašanje, potem še njene nazore. Berta ji je posojala slabe knjige, vodilo jo je v kino in na izlete s svojimi dostojnimi tovariši.«

(Nadaljevanje sledi.)

NAŠI VELIKI MOŽJE

Jernej Kopitar, slavist in Franc Miklošič

Slovenec sta se rodila v prejšnjem stoletju dva velika jezikoslovca, katerih imeni ne bosta nikdar izginili iz znanstvenega sveta. Njuno delo ni ostalo samo kot last našega naroda, ampak je prišlo v posest svetovne omike. Ti slavni imeni sta Jernej Kopitar in Franc Miklošič.

Jernej Kopitar se je rodil dne 23. avgusta 1780. leta v Repnjah. L. 1790. je šel v Ljubljano v šolo in se je tako dobro učil, da je bil prvi med 250 učenci. L. 1799. je prišel za domačega učitelja k baronu Zigi Cojzu in potem ostal pri njem za tajnika, knjižničarja in nadzornika rudninske zbirke osem let. Ker mu je poleg službe ostalo še mnogo časa, se je temeljito bavil z jezikoslovjem. Ze zgodaj je začel dopisovati s češkimi jezikoslovcem Dobrovským.

Cojzova hiša je bila zbirališče vsega ljubljanskega učenega sveta. Dobar Cojzov prijatelj je bil pesnik Valentin Vodnik, ki je bil hišni strokovnjak za slovenščino in tudi druge slovanske jezike in ki je nameraval napisati slovnico in slovar. Toda bil je pri delu precej počasn in je slovar dognal samo tako daleč, da je mogel javnosti naznaniti, da ga namerava izdati. Tedanji vojvaki poveljnik Ljubljane grof Bellegarde, ki je odhajal v Kotor, je pustil v Ljubljani svoj hčerko in naprosil barona Cojza, naj ji priskrbi učitelja za slovenščino. Cojz določi za inštruktorja Kopitarja. Ker ni bilo takrat pripravnega učbenika, je začel Kopitar pisati v francoskem jeziku slovensko slovnico. Prva poglavja slovnice so mu uspela, zato je podražil Vodnika, kdaj misli pa on izdati svoj slovar. Vodnik pogleda 5—6 pol Kopitarjevega rokopisa in zbode Kopitarja, kdaj misli izdati svojo slovnico. Nato je šel Kopitar hitro vprašat tiskarja, ali bi mogel založiti in hitro iztiskati slovensko slovnico. Iz nagajivosti je aktual Vodnik delo zavirati, češ da ni slovnica popolna, ker ji manjka nauk o skladnji stavkov. Baron Cojz pa je posređoval pri tiskarju v Kopitarjev prid. Slovnica je izšla l. 1808. pri Kormu na 460 straneh. Prinesla je Kopitarju prvi ugled med učeniimi krogi.

Pri Cojzu si je prihranil večjo vsoto denarja in se podal na Dunaj študirat pravne znanosti. Toda pravni študij mu ni bil posebno pri srcu. Čez dve leti je bil izbran za presojevalca slovenskih in grških knjig in kmalu nato se mu je izpolnila davna želja, da bi prišel za knjižničarja v dunajsko dvorno knjižnico. V prošnji, ki jo je pisal za mesto knjižničarja, poudarja svoje znanje slovenskih jezikov in zatrjuje, da bosta njegov talent, podprt po iskreni ljubezni do znanosti in njegova počtena volja delala čast visokim pokroviteljem. Sam pravi, da bi hotel postati domači zgodovini to, kar je Muratori italijanski zgodovini. L. 1818. je postal Kopitar tej knjižnici četrti, leta 1827. drugi, l. 1844. prvi njen varuh in dvorni svetnik. Neumorno delovanje mu je nakopalo jehtiko. Umril je na poti iz Rima 11. avgusta l. 1844.

Njegovo najznamenitejše delo je »Glagolita Clouianus«, v katerem je priobčil klovoc glagolski spomenik in britanske spomenike.

Udeleževal se je tudi abecedne vojaka, ki je nastala zaradi »metelčice« in je stal na strani Metelkovi, kjer se je zbirala tudi večina kranjske duhovščine proti Copu, Prešernu in drugim.

Kopitar je bil predvsem jezikoslovec, toda njegovega pomena kot jezikoslovca ne smemo preostati po tem, kakšen pomen imajo danes jezikoslovci in njihova znanost na narodovo življenje. Danes so kolikor toliko vse panoge omike razvite in jezikoslovje ima danes tisto mesto, ki mu v zboru znanosti omikanega naroda gre. Za Kopitarjevega življenja je bilo to drugače. Jezikoslovna vprašanja so razburjala vso javnost, podobno kot dandanašnji politični prepri. Zgled za to miselnost je abecedna vojaka. Ko je šlo za to, kakšna bo slovenska abeceda, se je v tridesetih letih prejšnjega stoletja vnela ostra borba med taborem metelčice in njenimi nasprotniki. Če bi hoteli govoriti o današnjih izrazih, bi rekli, da so bili za metelčico klerikalci, proti njej pa liberalci. Ni bilo pa zanimanja za jezikovna vprašanja znak vseh narodov v takratni dobi, bil je to

tipičen slovenski pojav. Slovenci smo se takrat narodnostno prebudili in prvo, kar nam je bilo treba je bil čist in izglašen jezik, ki bi bil sposoben, da se v njem ustvarjajo tako velike pesniške umetnine kakor tudi pišejo znanstvena dela. Takratni jezikoslovci niso zato samo jezikoslovci, ampak veliki buditelji in organizatorji narodnega življenja. Iz zanimanja za slovenski jezik je vzkliklo zanimanje za slovensko slovnico in končno za vso usodo dragega slovenskega ljudstva. In v tem je Kopitarjev veliki in neprecenljivi pomen za Slovenstvo. Kopitar je bil tudi prvi, ki je dosledno uveljal ime Slovenci, Slovenija, namesto prejšnjih pokrajinskih nazivov kot n. pr. Kravice itd.

Kopitarjev slavni učenec in nadaljevalec učiteljevega dela je bil Franc Miklošič. Rodil se je l. 1813 v Radomerščaku. Kopitar ga je po dovršenih ukih v pravoslovju in modroslovju spravil v službo dvornega knjižničarja na Dunaju. Po Kopitarjevi smrti je Miklošič dosegel to, po čemer je Kopitar zamen hrepenel. Na dunajski univerzi se je ustanovila stolica za slovenske jezike in Miklošič je postal l. 1849. izredni, l. 1851. pa redni vseučiliški profesor. Že v tej dobi je znal Miklošič med jezikoslovci spoštovano in cenjeno ime. Objavil je več samostojnih jezikoslovnih študij. L. 1848. so se posvetovali člani dunajske akademije znanosti in umetnosti o tem, da bi se razpisala nagrada za najboljšje jezikoslovno delo; nekateri so predlagali naj se nagradi nemška slovnica, Nemeč Wolf pa je predlagal nagrado 1000 goldinarjev za slovensko slovnico; nagrado je dobil Miklošič za svoje delo o primerjalnem glasoslovju. Na osnovi tega dela je bil imenovan za rednega člana akademije in po smrti tajnika Wolfa za tajnika te najvišje znanstvene ustanove v tedanji Avstriji. Večkrat je bil tudi dekan filozofske fakultete in l. 1854. celo raktor dunajskega vseučiliša.

Miklošič je imel ogromno znanje slovenskih, romanskih in indskih jezikov. V dvorni knjižnici je imel na razpolago obilo virov za študije, ki jih je znal temeljito izrabiti. Mnogo je tudi potoval po Turčiji, Italiji, Franciji, Nemčiji, kjer je raziskaval rokopise odatnih knjižnic. L. 1857. je potoval v Istro. Leto prej v Dubrovnik, kjer je preštudiral arhive inisadal o njih sloveče delo »Srbski spomeniki«.

V mladih letih je bil Miklošič v najostrijih stikih s takratnimi pesniki in pisatelji slovenskimi, udeleževal se je političnega življenja, bil je l. 1848. izvoljen za poslanca, l. 186. pa je postal dosmrtni član gosposke zbornice, kjer je bil poleg slovenskih škofov edini slovenski zastopnik v tej zakonodajni ustanovi, ki odgovarja današnjemu senatu po evropskih državah in kjer se je takrat zbiralo večinoma le visoko plemstvo, Miklošiču so v tem svojstvu zaupali važno opravilo referenta za vojaške zadeve in kot tak je postal tajni svetovalec na dvoru.

Pa tudi na ostalo slovensko javno življenje je imel velik in odločujoč vpliv. V borbi za samobitnost slovenskega jezika se je odločno postavil v bran proti pretiranim gorečnikom, ki so hoteli spojiti slovenščino s hrvaščino v en jezik. Miklošič je bil v svoji dobi za Slovence velika avtoriteta, sicer nekoliko odmaknjen od slovenskih dnevnopolitičnih preprirov; živel je na Dunaju, a kadar je spregovoril, je njegova beseda obveljala. L. 1848. je bil nekaj vrhovni narodni voditelj. Ko se je mudil v Ljubljani, je akademika legša opravljala častno stražo pred njegovim stanovanjem v Rudeževi hiši na Starem trgu. Njegova sedemdesetletnica l. 1883. se je praznovala z nenavadnim sijajem v učenjskih in narodnih krogih. Umril je 7. marca 1891. in je bil pokopan z veliko častjo. Z njim se lahko Slovenci ponasamo. Müllenhoff, profesor nemškega jezikoslovja v Berlinu, je rekel, da je bil Miklošič za svoje dobe največji jezikoslovec na vsej zemlji; Museafia, profesor romanskih jezikov na dunajski univerzi, je po njegovi smrti izjavil v predavanju, da je bil naš rojak po njegovem mnenju največji jezikoslovec v vsem 19. stoletju.

Dočim je bil Kopitar katoliško usmerjen, je bil Miklošič liberalnega mišljenja.

Pot skozi stoletja

Veliko večjo odgovornost pa so si nakopali papeži te dobe zaradi tega, ker niso nastopili zoper velike zlorabe, zlasti pri podeljevanju služb in pri imenovanju cerkvenih dostojanstvenikov.

Ali je bila zaradi tega Cerkev na tleh? Ne, nasprotno, bilo je veliko svetske gorečnosti in lepega življenja. Treba je le spomniti na florentinski cerkveni zbor za zedinjenje s pravoslavno cerkvijo, na križarsko vojsko, ki jo je dvignil Pij Drugi proti Turkom po padcu Carigrada, veliko prizadevanje za dvig verskega življenja in končno odločna borba Cerkev proti Lutru. Seveda bi napore morali biti še mnogo večji, da bi se izšlo krivoverstvo, ki je izbruhnilo na dan v Nemčiji.

Ob koncu petnajstega stoletja je florentinski menih Savonarola zaklical, da bo prišlo gorje na Cerkev. In v resnici je visela nad Cerkvijo črna nevihta, ki je papeži niso mogli odvrtiti in ki je odtrgala od Cerkev narode severne Evrope.

Papeštvo in verska obnova

Nevihta, ki je grozeče visela nad Cerkvijo, je končno izbruhnila na dan pred Vsemi sveti leta 1517. Tistega dne je doktor Martin Luter, avguštnski redovnik, pribil svojih 95 verskih trditve na vrata cerkve v Wittenbergu. Požar je zaplattel. Okoliščine so že tako dozorele, da je po celi Nemčiji takoj izbruhnila silovita gonja proti Rimu, in Luter ima to zaslug, da je bil prav on tisti, ki je v te okoliščine vrgel gorje bakljo in jih razplattel v ogromen požar.

Ljudje so se takrat precej odtujili od Cerkev, bodisi zaradi pohujšljivega življenja nekaterih cerkvenih dostojanstvenikov, bodi zaradi nastopa humanizma, ki se za potrebe ljudstva ni zanimal. Predvsem je padlo spoštovanje do oblasti. V vsi ta ogenj pa so pihali poganiki humanisti, ki se v napakah Cerkev našli svojo tarčo. Rimu se predvsem nasprotovali nemški vladarji, ki so sprejeli nauk, da mora biti cerkvena oblast podrejena svetni oblasti. Hud udarec za oblast papeža je predstavljal tudi zmoten nauk, ki se je v tistem času širil: da je namreč oblast cerkvenega zbora nad oblastjo papeža.

Res je, da bi nekaj podobnega kakor protestantizem izbruhnilo tudi brez Lutrova nastopa. Toda ni bilo slučajno, da je iskro vrgel prar on, ko je pribil svoje trditve na cerkvena vrata. Luter je bil zelo naderjen mož, slovek silne volje, sijalen govornik in učinkovit pisatelj. Znal je vplivati v svojo versko propagando nemško narodno zavest in nemški narodni odpor, in ni preveč še trdimo, da se mora predvsem tej okoliščini zahvaliti, da je njegovo delovanje dobilo tako velik obseg. Eden izmed vzrokov, zakaj je Lutru uspel upor proti Rimu, je bil brez dvoma tudi v dejstvu, ker so ga šttili nemški knezi, ki so se hoteli otrestiti vpliva papeštva. Na tih deh stebrih, na nemški narodni zavesti ter na nklonjenosti nemških knezov, je Luter zgradil svoj novo vero.

Lutrova verska obnova je imela izrazit protipapeški značaj. Te osti proti Rimu Luter ni nikoli opustil. Še celo tik pred smrtjo je izdal zelo hud izpad proti papeštvu, ki ga je nazval hudičovo ustanovo.

Kako se je papeštvo branilo? Najprej je Rim Lutru skušal disciplinirati, spraviti h pokorščini. Toda ko je Luter še bolj slopnjeval svoj upor, izdal svoje verske trditve ter napadel papeža, je Leon X. obsodil 40 njegovih trditve. Lutru je bilo danih 60 dni premisleka, da svoje zmote prekliče ali pa da pride v Rim, drugače bo izobčen. Toda niti obsodba niti izobčenje nista imela učinka. Luter je dne 10. decembra javno na trgu sežgal papešev odlok ter dokončno pretrgal s Cerkvijo. S tem je postal njegov upor dokončen.

Samo cerkveni zbor in temeljita obnova Cerkev sta zdaj mogla rešiti Cerkev najhujšega. Toda cerkveni zbor se je mogel sklicati šele leta 1545, 25 let po izbruhu upora, ko si ga protestanti niso nič več šeleli, in se je zavlekel do leta 1563. Tudi izboljšanje nravnih razmer se je začelo učinkovito šele s Pavlom IV. Od izbruha protestantizma je minilo že skoraj pol stoletja.

Medtem pa so odpadle od Rima zaporedoma Švedska (1527), Danska, Norveška in Islandija (1536), velik del Švice (1522), Anglija (1531). Krivoverstvo se je širilo tudi še po Franciji, v južni Nemčiji, po Italiji.

ZA NAŠE MLAIŠE

Taklad na otoku

PRIREJENO PO STEVENSONU

Doktor Kopač je bil obenem tudi član porote, zato je s svojimi besedami mislil resno.

»In sedaj,« je nadaljeval, ko je starec presežen spravljal bodalo, »ko vem, kako nevaren človek se je nastanil tukaj, bom na vas še prav posebno pozoren, Pazite na svoje vedenje. Kakor hitro bom slišal kakšno pritožbo zoper vas, bom poskrbel, da boste čimprej izginili od tod.

Te odločne besede so imele na starca tako silen vpliv, da od takrat ni več razgrajal.

II.

Minulo je komaj nekaj dni po tem dogodku, ko se je v samotni gostilni zgodilo zopet nekaj nenavadnega. Nekega mrzlega januarskega jutra, ko so valovi nalahko pljuskali ob obrežje, pokrito s snago, in je sonce komaj vželo izza nizkih gričev in s svojimi žarki zlatilo morskno površino, je stari pomorščak vstal bolj zgodaj kot navadno.

V dušku je izpil merico žganja in se nato počasi napolil proti morskemu obrežju. Svoj dolgi daljnogled je tiščal pod pazduho, kakor bi se bal, da mu ga kdo odvzame.

Janko je bil še v svoji spalnici. Toda videl ga je, kako se je počasi oddaljeval proti rtiču. Kmalu nato je nekdo potrkal na vrata krčme.

»Deček,« ga je vprašal...

Deček je stekel po stopnicah in odprl vrata. Pred seboj je zagledal nekega slabo obločenega človeka, ki je bil bled kakor mrlič. Na levi roki sta mu manjkala dva prsta. Za pasom je nosil meč, vendar ni bil videti nevaren.

»Mali,« je nagovoril dečka in mu pomežiknil; »ali je doma prijatelj Tone?«

»Gospod,« mu je odgovoril deček; »nobenega Toneta ne poznam. Pri nas stanuje samo gospod kapitan.«

»Resničnóte je vzkliknil oni; »prav njega iščem. Dolgo brazgotino ima preko lica in zelo

ljubezniv je... posebno, kadar malo preveč pije. Kaj ne?... Prosim te, da me naznaniš svojemu kapitanu.«

Janko je tuju povedal, da je kapitan odšel na sprehod. Ta pa je izjavil, da bo počakal, da se vrne.

»Kako vesel bo prijatelj Tone, ko me bo zagledal!« je vzkliknil in si zadovoljno mel roke. »Bolj vesel bo, kot da bi mu kdo ponudil merico žganja.«

Toda stari Tone nikakor ni bil vesel njegovega obiska. Prebledel je, kakor da bi zagledal pred seboj prikazen ali pa samega Luciferja. Komaj je imel še toliko moči, da je vprašal:

»Kdo si?... Kaj bočeš od mene...«

»Pojdi, Tone! Kaj me ne poznaš več? Ali ne poznaš več svojega nekdanjega tovariša?«

»Črni pes!« je zajecjal kapitan.

»Da, res je Črni pes je prišel obiskat svojega starega prijatelja Toneta. Dragi moj, koliko stvari sva doživela od takrat, ko sem izgubil ta dva kremplja!« je vzkliknil Črni pes in dvignil roko, na kateri sta mu manjkala dva prsta.

»Ne čvekaj neumnosti!« ga je osorno zavrnil starec. »Posrečilo se vam je, da ste me izledili. Tu me imaš torej! Govori! Kaj mi imaš povedati? Kaj zahtevate od mene?«

»Sedaj pa pametno govori,« je povzel besedo Črni pes. »Oni ljubeznivi deček bo prinesel vsakemu merico žganja in pomenila se bova kakor prava prijatelja.«

Sedla sta torej k mizi in Janko jima je prinesel žganja. Čez nekaj časa pa je Janko, ki se je oddaljil, da bi se mogla svobodno razgovoriti, zaslišal, da sta se začela pripravati. Postajala sta vedno bolj glasna, dokler se ni njun »prijazni« razgovor spremenil v pravo rjovenje.

Hipoma pa se je zaslišal peklenški trušč. Ropot prevrnjenih stolov in miz se je mešal z žvenketanjem orožja. Čez nekaj trenutkov pa je zadonel strašen krik bolečine in Črni pes je planil iz sobe. Za njim pa je pridivaljal kapitan.

Oba sta imela meče v rokah in Črni pes jo bil ves krvav po desnem ramenu.

Kapitan je še enkrat zamahnil po svojem nasprotniku. Udarec je bil tako silen, da bi mu bil gotovo presekal glavo, če bi ga bil zadel. Toda Črni pes se je izmaknil in zbežal, kar so ga nesle noge.

Kmalu je izginil v daljavi, kapitan pa je ostal na vratih in gledal ves zbežan predse. Precej časa je ostal tako. Končno pa se je stresel,

Strahotno je zamahnil proti njemu

kakor da bi se prebudil iz sna. Globoko je vzdihnil, si šel z roko preko obraza in se vrnil v hišo.

Poklical je Janka in mu naročil, naj prinese še eno merico žganja. Medtem ko je govoril z dečkom, so se mu nenadoma zašibila kolena in moral se je nasloniti na zid.

»Ali ste ranjeni?« ga je zaskrbljeno vprašal deček.

»Žganja! Prinesi mi žganja!« je ponovil starec.

Toda v istem hipu se je zgrudil na tla.

Deček je od strahu zakričal. Na njegov krik je iz kuhinje prihitela krčmarica, pogledat kaj se godi.

»Dragi dečko, z menoj je končano...«

Približala se je starcu in ko je videla, da je nezavesten, se je okrenila k sinu in mu dejala:

»Janko, sjeti takoj po zdravnik! Kakšne sitnosti imamo s tem človekom! Da bi le moj mož ničesar ne zvedel. Gotovo bi se razburil in bi se njegov bolezen še poslabšala.«

Deček je hotel nemudoma izpolniti materino naročilo, toda prav v tem hipu je vstopil zdravnik, ki je prišel obiskat bolnega krčmarja.

Doktor Kopač je takoj spoznal, da se je njegova napoved uresničila in da je starec postal žrtev preobilnega uživanja alkohola.

Skušal mu je rešiti življenje s tem, da mu je puštal kri.

Krčmarica in njen sinček sta zdravniku pomagala, da je starca spravil v posteljo.

»Nič hudega ni,« jim je dejal, ko je odhajal. »Dovolj krvi sem mu odvzel, da bo cel teden miroval. Če ne bo pameten, ga pri prihodnjem napadu ne bom mogel več rešiti.«

III.

Črno znamenje.

Ko je Janko povedal kapitanu, da je zdravnik izjavil, da ves teden ne bo smel iz postelje, je ta nevoljno vzkliknil:

»Tristo kosmatih! Toliko časa naj ležim brez kapljice žganja! To je nemogoče! Žganje je zame bilo vedno pijača, hrana, družba in vse življenje. Ali je zdravnik res rekel, da bom moral ležati ves teden?«

»Da, tako je rekel.«

»Oh, potem je pa z mano na koncu! Tisti, ki so mi poslali Črnega psa, bodo imeli dovolj časa, da mi pošljejo tudi črno znamenje. Oni nesramnež jim je sedaj gotovo že povedal, kje me je našel. Vsi skupaj so sami ničvredneži. Niso bili sposobni, da bi si ohranili svoje imetje, zato se hočejo polastiti tujega. Ali tako ravnajo pošteni mornarji?... Toda ne bojim se jih prav nič... Janko, prinesi mi merico žganja in videl boš, da bom kmalu zopet ozdravel. Na vsak način moram oditi od tod, preden se jim posreči, da mi pošljejo črno znamenje... Žganja!... Prinesi mi žganja!«

»Ne smem. Zdravnik mi je strogo prepovedal. Niti kapljice vam ga ne smem dati.«

Toda po dolgem molodovanju se je kapitanu le posrečilo, da je dečka pregovoril, da mu je prinesel kozarček ljubljene pijače.

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče službo L. 0.30 za besedo; v ženitvenih oglasih in dopisih beseda L. 1.—; v vseh drugih oglasih stane beseda L. 0.80. Vsem oglasom se pristoje še oglasni davek. Najmanjši znesek L. 7.—, za ženitvene oglase L. 20.—. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglasih gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Suhe gobe

Jurčke in liščke kupi vsako količino po navzaj dnevni ceni trgovca Fran Pogačnik v Ljubljani, Tyrševa cesta št. 22 (Javna skladišča).

Keže domačih zajcev

in vseh vrst druge divjadi, plačuje najboljšo krmarstvo L. Rot, Ljubljana, Mestni trg št. 5

Gospod. pomočnica

kuharico, ki ima gospodinjstvo solo, iščem. Plačam 150 lir. Ponudbe na: A. S., Dalmatinova 5-1, Ljubljana.

Kravo

z drugim toličkom prodam. Urbančič Ivan. Vnanje gorice 58, pošta Brezovica.

Voz zmešane slame

ali slabe mrve kupim. Franc Porenta, Štepanja vas, Litijska c. 64.

Športni voziček

globok, in novo dinamo, prodam. Zorc, Moste, Marenčičeva ul. 3.

Deklo

za vsa poljska dela sprejemem. Franc Rode, mesar, Ljubljana, Moste.

Vinsko kopalnice so odprli v Smalforstu, središče vinarske industrije v Kaliforniji. To bi bilo nekaj za naše — vinske bratce!

Osební vlak je trčel v tovornega pri postaji Jockby na Švedskem. Znatna stvarna škoda in nekaj oseb ranjenih.

Za zaščitnico Španije so proglasili te dni Marijo Devico iz Pilarja.

Odprto srce je steber domačega svetlišča, je povedal te dni sv. oče 500 novoporočencem.

V zrak je zletela velika ameriška smodnišnica v Edwardsu.

Jedilno olje

nadomestek si lahko pripravite sami s našim preizkušenim praškom „Amisan“. — 1 zavitek Amisana zadostuje za 1 in pol litra oljnaté mešanice in velja L. 1.50, po pošti L. 2.50. — Denar morate poslati v naprej. Navodilo je zraven.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Na deželi pa zahtevajte Amisan prašek pri Vašem trgovcu ali zadrugi.

300.000 ha znaša površina plodne zemlje v Besarabiji. Do sedaj so posejali istotam 300.000 hektarov.

Poskuse z oljem, ki ga daje palma »abacus«, delajo v Braziliji. Olje bi potrebovali za pogon Diesel-motorjev.

Šmihel pri Novem mestu. Nesrečno je padla po stopnicah in si pri tem zlomila obe roki vdova po organistu, 53 letna Roza Simčičeva.

Preizkušen redilni prašek

„Redin“ za prašiče

Pri malih prašičkih pospešuje Redin prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje raznih bolezní. Večji prašiči pa se čudovito hitro redijo in do bro prebavljajo. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 5.—, po pošti L. 9.—, 3 zav. po pošti L. 19.—, 4 zav. po pošti L. 24.—. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sklo.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštnino.

Naročniki iz Tržaške in Goriške province morajo poslati denar vnaprej.

Naročnikom „Slovenčeve knjižnice“!

Če kdo želi imeti knjige „Slovenčeve knjižnice“ v platno vezane v originalne platnice, mu to lahko oskrbimo za doplačilo 6 lir za vsako knjigo.

Kojige, ki jih kdo namerava dati vezat, je treba izročiti ali poslati upravi „Slovenčeve knjižnice“, Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Če boste dali knjige sami vezat n ravnost knjigovoznici, Vas bo to stalo mnogo več!

Za zvezo med Vichyjem in Parizom je uvedla francoska železniška uprava poseben omnibus, ki vozi po železniškem tiru in je namenjen izključno ministrom ter visokim drž. uradnikom.

Do smrtna letna plača je bila priznana obema hčerka slavnega italijanskega izumitelja Marconija.

V Ameriki je umrl cirkuški artist, 91 letni Romain Manton, znan po svetu, ker je svoje dni stoječ na rami drugega drznea, prešel niagarske slapove.

Brazilska vlada si prizadeva kljubovati pomanjkanju bencina s tem, da ga meša s 40% sladkornega alkohola, ki ga izdeluje sedaj v Braziliji 38 tovarn.

Španske bikoborbe bodo začeli prirejati po raznih ameriških mestih. Predpriprave so v teku.

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pijače Vas stane za 50 litrov zavitek L. 11/40, po pošti L. 16.—, 2 zavitka po pošti L. 30.—, 8 zavitki po pošti L. 43.—

Prodaja Drogerija Emena

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

Materina slika

Nekaj minut pred pomorsko bitko pri Manih je padla pomorščaku jopa v morje. Hitro prosti poveljujočega častnika, če sme ponjo, a odgovor se je glasil: »Ne!« Mladeč kljub temu skočil v vodo, zagrabil plavajočo jopo in pripelza nazaj na ladjo ter se postavi v vrsto. Zaradi nepokorščine so ga zaprli in po bitki naj bi admiral Dewey podpisal obsodbo na več let trdnjavske ječe. Obsojeneč ves prtljivec iz žepa na srčni strani, ko ga poveljnik vpraša, zakaj je skočil v vodo, sliki in reče samo besedo: »Matil!« Admiral po ljubi mornarja, dobrega sina, in pravi: »Mladeč, ki so za materino sliko pripravljene žrtvovati življenje, ga dajo tudi za domovino. Ne smejo te vklovati v verige! Prost si!«

Moštevja esenca Mostin

Z našo umetno esenco Mostin si lahko vsakdo z malimi stroški pripravi izoborno, obstojno in zdravo domačo pijačo. Cena 1 stekla za 150 litrov L. 15.—, po pošti L. 23/50, 2 steklenici po pošti L. 42.—, 3 steklenice po pošti L. 57/50

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Na deželi pa zahtevajte Mostin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si prihranite poštnino.

Kaj sošenske? Francoz Fontanelle je bil med najbolj duhovitimi možmi svojega časa. Nekdo ga vprašajo, kaj je po njegovem mnenju lepa ženska. Odgovori jim: »Lepa žena je raj za oči, pekel za dušo in vice za denarnico.«

Šljivovko, hruševce, pelinkovec in rum

si lahko prav poceni sami napravite. 1 steklenica naše umetne esence za napravo 5 litrov šljivovke, hruševca, pelinkovca ali ruma stane L. 15.—, po pošti L. 21.—, 2 steklenici po pošti L. 36.—, 3 steklenice po pošti L. 51.—. Točna navodila na vsaki steklenici.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

Isnajdljivi gostitelj. Stari Bric ima goste. Vsoli so in dobre volje, da nikomur še na misel ne pride, da bi šel domov. Za parkrat so izpraznil kozarce na zdravje vseh mogočih in nemogočih. Končno se Bric le ujezi, trči s kozarcem ob lito in slovesno spregovori: »Dragi moji gostje! Do slej ste praznili na zdravje svoje in svojih znancev, sedaj pa izpraznite na moje zdravje sobote!

LJUDSKA POSOJILNICA V LJUBLJANI

zadruga z neomejenim jamtvom v lastni palači v Ljubljani, Miklošičeva cesta 6 nasproti hotela Union

Posojilnica je bila ustanovljena leta 1895.

sprejema hranilne vloge v vsaki višini in jih najugodnejše obrestuje, daje posojila na vknjižbo in proti poročitvu